تحریری کورس مناظرہ

تشریحات النابغۃ

فی

حل المسائل المختلفۃ

من ملفوظات

شیخ الاسلام سلطان المناظرین نابغۃ العصر شیخ القرآن والحدیث شہید ابن شہید

ابو العزیز غلام حضرت غلام الخنفی شہید عرف نابغۃ تقبلہ اللہ

محرر و مرتب

سید محمد ثواب

ابن سید اسماعیل باچا صاحب

حصہ اولہ

ناشر

مدرسۃ حدیقۃ الاحناف

For More Books Click On Ghulam Safdar Muhammadi Saifi

مسئلة تقبيل اليدين والرجلين :

الحمد لله وحده والصلاة والسلام على من لا نبي بعده ولا رسول بعده وهو خاتم النبيين،

أما بعد! فأعوذ بالله من الشيطن الرجيم بسم الله الرحمن الرحيم وَخَرُّوا لَهُ سُجَّدًا . الاية

دا مسئله نزاعي بيننا وبين الخصم دا هغه عظيمه مسئله ده چې زمن د صحابه کرامو تابعينو کې او تر دې وخته طرز او طريقه د مسلمانانو د خپلو اکابرو علماء مشائخو صلحاء سره تعظيم کول دي په تقبيل د يد باندې يا تقبيل د رجل باندې خصم د اهل السنة والجماعة مخالفين دې عمل ته شرک وايي اکابرين علماء ددوي اهل تصنيف ددوي جرأت د فتوی په شرک د تقبيل د يد او رجل باندې نه شي کولې او ددوي په کتبو کې هم نسبت د شرک ورته نه دي شوې خو عوامو خپلو ته په دې باندې فتوی ورکوي او عوام د اهل خصمو چې دې ټول په دې متفق دي چې بنکلول د لاس او خپو ته شرک وايي ، خاصتاً اشاعة التوحيد والا چې مسمی دي په دې علاقه کې په پنجپيريانو سره هغوي مطلقاً لاس او خپو بنکلولو ته شرک وايي .

نو مونږ د غه مسئله په چند مباحثو باندې مشتمله کړخوو چې مبحث اول عمل د صحابه کرامو د نبي اکرم ﷺ سره چې طرز او طريقه د صحابه کرامو هغه زمانه کې له رحمت عالم سره څه شي وه آيا هغوي ادب او تعظيم د نبي عليه السلام په تقبيل د يد او رجل سره کړې او که نه .

نو نصوصو نه به واضحه شي چې صحابه کرامو تعظيماً وتکريماً د نبي اکرم ﷺ خپي او لاسونه بنکل کړي دي .

دارنګې د غه مبحث کې به ضمناً څه داسې روايات هم راشي چې رحمت عالم تقبيل د غير کړې وي هغه به هم ورسره واضحه شي .

ډير داسې مسائل دي چې هغې کې نص مرفوعه مونږ ونه لرو نو مخالفين وايي چې دې کې حديث مرفوعه نشته نو انکار ورنه کوي که موقوفات او د تابعينو فتوی او د فقهاء نصوص ولرو راسره يې نه تسليموي په دغه وجه چې دې کې ګني نص مرفوع نشته او دې کې د نبي عليه السلام نه څه ثبوت نشته بيا چې کومه مسئله مونږ د نصوصو مرفوعه وو نه ثابته

For More Books Click On Ghulam Safdar Muhammadi Saifi

کړو هغلته یا د مخالفینو د انکار لاره یا څه شي وي نو یا وایي نه چې هغه خو پیغمبر وه د بل چا سره دا عمل ناروا دي چې کوم شي هغه نه ثابت نه وي نورو نه ثابت وي وایي نه یې مني هغه نه یې ثابت کړه.

او چې کوم شي د هغه نه ثابت کړو یا وایي نه هغه خو پیغمبر وه بل چا د پاره دا نه منو نو اوس به مونږ پیش کوو څه شي نصوص به مرفوع پیش کوو که موقوف که مرفوع پیش کوو وایي هغه خو پیغمبر دي هغه پورې خاص دي که غیر مرفوع پیش کوو وایي نه، نه یې منو مرفوع راته وښایه.

داد مخالفینو طرز او طریقه د انکار ده لاس او خپې ښکلولو ته دوي شرک وایي یا چې احادیث مرفوع مونږ پیش کړو د صحابه وو عمل د رحمت عالم سره نو جواب دا کوي چې هغه خو پیغمبر وه نو دا کوم دین دي چې په هغې کې شرکت د انبیاء مع الله جائز دي او د غیر نبي ناجائز دي دا خو یو دین کې هم نشته.

یو شي چې شرک وي هغه عمل مع الانبیاء یا هم شرک دي او مع الاولیاء هم شرک دي په شرکیاتو کې خو څه خصوصیات د انبیاء نشته دي چې انبیاء شریک مع الله ﷺ جائز دي او اولیاء کښې ناجائز دي چې شرک شو خو د هر چا لپاره شرک شو یا نو یا خو هم هغوي دا تاویل کولې شي په هغه روایاتو کې چې هغه خو پیغمبر وه.

نو دویم مبحث به ددوي ددې اعتراض جواب هم وکړي چې عمل صحابه رضوان الله تعالی علیهم اجمعین فیما بینهم نو ددوي شبهه به دفع شي چې صحابه کرام رضي الله عنهم خو انبیاء نه وه په خپل مینځ کې یې د یو بل تعظیم په تقبیل د ید او رجل سره کړي.

دریم مبحث عمل د تابعینو او تبع تابعینو فیما بینهم چې ددوي عمل خپل مینځ کې یا د صحابه کرامو سره په تعظیم او تکریم کې څه شي وه.

څلورم اقوال د فقهاء او د محدثینو د څلورو مذهبونو معروف وو نه به تائیدا په کې پیش شي چې هغوي دې باره کې څه قول کړي او دا مسئله زما په شکل د استفتاء ده په نوم د عبدالولي یو کس چې د مردان او سیدونکي دي ما سره یې رابطه وکړه او ما نه یې استفتاء وکړه:

ما یقول العلماء في تقبیل الید الصالح ورجله ههنا في مردان باکستان جماعة للپنجبیرية

For More Books Click On Ghulam Safdar Muhammadi Saifi

مسماة باشاعة التوحيد والسنة يقولون ان تقبيل يد الصالح ورجله شرك او وسيلة من وسائل الشرك فهل هم يصيبون في قولهم أم لا بينوا توجروا.

جواب: نو هغې نه مونږ جواب کړې:

نعم ان تقبيل يد غيره وكذا رجله اذا كان لزهده وصلاحه او علمه وشرفه وصيانته ونحو ذلك من الامور دينية فهو جائز بل مستحب كما كانت الصحابة رضوان الله عنهم تفعلوه مع النبي ﷺ وان كان لغناه ودنياه وشوكته ووجاهته عند اهل الدنيا ونحو ذلك فمكروه شديد الكراهية.

نو دا هغه جواب مختصراً شوې دي.

عام فقهاء بيا تقبيل په پنځه قسمه کوي:

(۱) قبلة المودة: د محبت او مودت تقبيل مثال يې لکه تقبيل د والد دي ولد لره على الخد وغير ذلک دا يوه نوعه د تقبيل جائز ده.

(۲) قبلة الرحمة: هغه تقبيل دي د والد ولد لره على الرأس او يا پلار مور بوداګان شي يا بيمار شي بچي راشي پلار يا مور بنکل کړي سر باندې.

(۳) قبلة الشفقة لأخيه على الجبهة: کشر ورور د شفقت له وجهې په تندي بنکلول.

(۴) قبلة الشهوة لمرأته وأمته على الفم وغيرها: دا هم له جائزو نه دي.

(۵) قبلة التحية: د احترام او تعظيم لپاره للمؤمنين على اليد والرجل.

بعضې فقهاء شپږمه نوعه د تقبيل جائزه ذکر کړي ده چې قبلة الديانة ده للحجر الاسود، حجر اسود چې بنکل يې کړي دا قبله د ديانت ده.

زمونږ دغه مذکور روايات به دغه ټولو باره کې راشي چې مونږ ذکر کړل چې دا جائز دي جانب مقابل چې تقبيل غير جائز ګڼي تقبيل د حجر اسود باره کې څه نه شي ويلې ځکه هغه په نص ثابت دي او تقبيل د بنځې او وينځې لره اويا دا نور تفصيلات چې ذکر شول دوي منکر نه دي بغير د تقبيل تحيه نه دينه دوي منکر دي او دا فرق بايد مونږ دوي نه وپوښتو

Scanned by CamScanner

چې نامو څه فرق لري په دې کې چې تقبيل د تحيه شرک دي او تقبيل د شهوة جائز دي او يا د انور تقبيلات جائز دي.

تقبيل د ديانت د حجر اسود چې هغه يو عام کاڼي دي جنت نه راغلي معبود خو نه دي مخلوق دي که څه هم شرافت لري خو شرافت د پيغمبر او ولي ته نه شي رسيدلې د عبدالله ابن عمر رضي الله عنه رأيه داده چې دا کعبه هم د مؤمن شرافت ته نه شي رسيدلې.

بخاري شريف کې دده روايات راځي کعبې مبارکې ته راغې ورته ودريده الله دې شرافت او عزت نور هم زيات کړه خو ما ته په يقين سره معلومه ده چې ستا عزت او شرافت د مؤمن عزت او شرافت ته نه شي رسيدلې نو تقبيل د حجر اسود يا مسحه کول د کعبې لپاره د تبرک او حال دادی چې د عبدالله ابن عمر رضي الله عنه په فتوی باندې د مؤمن شرافت او عزت په کعبه باندې زائد دي.

او حضرت معاويه رضي الله عنه تمسيس د کعبې لپاره د تبرک جائز ګڼي د بخاري شريف روايت دي چې معاويه رضي الله عنه به کله طواف کوه نو دا څلور کوټونه د کعبې چې حجر اسود دي يا رکن عراقي دي يا رکن شامي دي يا رکن يماني دي نو معاويه رضي الله عنه به يو رکن هم نه پريخودو بدون د تمسيس نه هريو رکن ته به يې لاس وروړو نو چا پرې آواز وکړو چې معاويه رضي الله عنه دا ته څه کوي نو هغه ورته جواب کې وايي:

ليس شيء من البيت مهجوراً.

د کعبې يو شي هم متروک نه دي دا هر يو له برکت نه ډک دي نو د احترام او برکت لپاره تمسيس کولې شي اګر که زمونږ فقهاء په حالت د طواف کې تمسيسات ددې دوه عراقي او د شامي د کوټونو مکروه ګڼي خو د هغې وجه دا نه ده چې ګڼې تعظيم يې ناروا دي او تمسيس للتبرک يې ناروا دي د هغې وجه داده چې دا داخل د طواف مثل د داخل الصلوة دي او په هغې کې زيادات په قول د يو شخص باندې نه شي کيدې نو چې هر کله حالت د طواف وي نو به مرفوع حديث کې دلته نه دي ثابت نو نه دي کول په کار کله چې طواف ختم شو دا خو د کعبې کوټونه دي چې د مکې معظمې خاوره باندې لاس کشول د برکت لپاره هم روا ده څکه هغه ځای د نزول د رحمت دي هلته انوار وريږي هر ځای برکت نه ډک دي.

Scanned by CamScanner

اول مبحث : د صحابه کرامو رضي الله عنهم عمل :

مبحث في عمل الصحابة رضوان الله اجمعين مع النبي صلى الله عليه وسلم انهم كانوا يقبلون يد النبي ورجله صلى الله عليه وسلم وكذا عمل النبي صلى الله عليه وسلم مع الصحابة رضوان الله اجمعين .

اول روایت : فتح الباري جلد ۱۱ صفحه ۵۷ حدیث ذکر کوي :

ان عمر رضي الله عنه قد قبل يد النبي صلى الله عليه وسلم .

حضرت عمر رضي الله عنه د رحمت عالم صلى الله عليه وسلم لاس ښکل کړې دي .

تحفة الاحوذي شرح د ترمذي جلد ۷ صفحه ۳۹ کې ذکر کوي :

حدثنا عبدالله بن جعفر القصير قال نا احمد بن الحسين سجادة قال نا صالح بن مبارك قال نا عبيدالله بن سعيد قائد الأعمش عن الاعمش عن ابي سفيان عن جابر ان عمر رضي الله عنه قام الى النبي صلى الله عليه وسلم فقبل يده .

حضرت عمر رضي الله عنه نبي اکرم صلى الله عليه وسلم ته ودریده او د هغه لاس مبارک يې ښکل کړ .

دا روایت الرخصة في تقبيل اليد لابن المقري چې شيخ دامام بخاري دي محمد بن ابراهيم المقري يې نوم دي د رجالو د بخاري نه دي .

جلد ۱ صفحه ۱۳ کې چې رقم د حدیث ۱۱ جوړیږي هم ذکر کړې دي .

سنن الترمذي جلد ۲ صفحه ۹۷ د پاکستان چاپونو نه دي ذکر کوي او هر چې د بیروت چاپ دي جلد ۵ صفحه ۷۶ د ه .

ان زيد بن حارثة رضي الله عنه قد قبل يد النبي صلى الله عليه وسلم چې مرقم دي په رقم د ۲۷۳۲ باندې او باب نمبر دي ۳۲ باب ماجاء في المعانقة والقبلة .

تفسیر قرطبي جلد ۱۵ صفحه ۳۶۱ :

دویم روایت : حدثنا محمد بن اسماعيل قال حدثني ابي يحيى بن محمد عن محمد بن اسحاق عن محمد بن مسلم الزهري عن عروة بن الزبير عن عائشة قالت قدم زيد بن

Scanned by CamScanner

حارثة المدينة ورسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ في بيتي فأتاه فقرع الباب الخ.

مطلب دا چې قميص به يې نه وه دې مبارک به اکثر چې بهر وتلو نو ډير تجمل کې به وتلو په دغه ورځ د حضرت زيد رَضِيَ اللهُ عَنْهُ په مينه باندې همداسې ووتلو.

فاعتنقه وقبله ، دې کې احتمال د دواړو شته دي که ضمير مرفوعه د فاعتنقه وقبله

راجع نبي عَلَيْهِ السَّلَام ته شي نو ضمير منصوبه به د هو به راجع حضرت زيد رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ته شي چې دا معروف تاويل دي په غيږ کې وه نيوه نبي عَلَيْهِ السَّلَام حضرت زيد رَضِيَ اللهُ عَنْهُ لره او بنکل کړ نبي عَلَيْهِ السَّلَام حضرت زيد رَضِيَ اللهُ عَنْهُ لره او يا عکس وکړ.

ضمير مرفوعه په دواړو کې حضرت زيد ته راجع کړه او ضمير منصوبه نبي عَلَيْهِ السَّلَام ته راجع کړه چې حضرت زيد رَضِيَ اللهُ عَنْهُ نبي اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بنکل کړ غيږ کې يې ونيوه. اود قرطبي نه غير دا حديث سيوطي رَحِمَهُ اللهُ ذکر کړي په جامع الاحاديث جلد ۴ صفحه ۱۱۸ دغه شان ابن الاثير في جامع الاصول من احاديث الرسول جلد ۵ صفحه ۳۰۲۷ کې هم ذکر کړي.

او امام بغوي رَحِمَهُ اللهُ په شرح السنة جلد ۶ صفحه ۱۹۸ کې هم ذکر کړي او دغه شان امام طحاوي رَحِمَهُ اللهُ په شرح د معاني الآثار جلد ۴ صفحه ۲۸۱ کې ذکر کړي دغسې امام نووي رَحِمَهُ اللهُ رياض الصالحين جلد ۱ صفحه ۴۵۷ او ابن حجر عسقلاني رَحِمَهُ اللهُ فتح الباري جلد ۱۱ صفحه ۵۷ ذکر کړي او ابن بطال په شرح د بخاري جلد ۱۷ صفحه ۵۳ کې ذکر کړي عون المعبود شرح د ابي داؤد جلد ۱۱ صفحه ۲۵۲ کې هم ذکر کړي.

او تحفة الاحوذي جلد ۷ صفحه ۴۳۴ کې ذکر کړي محمد بن ابراهيم المقري په الرخصة في تقبيل اليد جلد ۱ صفحه ۲۴ کې ذکر کړي چې رقم د حديث ۲۲ دي.

دارنګې فتح الباري جلد ۸ صفحه ۱۲۲ په بعضې چاپونو کې جلد ۱۱ صفحه ۶۷ ده کې ذکر کوي:

ان كعب ابن مالك رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قد قبل يد النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وركبته ، حضرت کعب رَضِيَ اللهُ عَنْهُ د نبي عَلَيْهِ السَّلَام لاس او زنګنونه بنکل کړې وه.

دريم روايت: اخبرنا ابو القاسم اسماعيل بن احمد أنبأنا احمد بن محمد بن احمد انبأنا عيسى بن علي بن عيسى انبأنا عبد الله بن محمد بن عبد العزيز حدثنا محمد بن الفرج

Scanned by CamScanner

حدثنا عبد السلام بن حرب الملائي عن اسحاق بن عبد الله عن عبد الرحمن بن كعب بن مالك عن ابيه قال: لما نزلت توبتي اتيت النبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فقبلت يده وركبته.

دا هغه ثلاثه وو کې داخل دي چې غزوي د تبوک نه پاتې شوې وه او دوي نه تعبير کولې شي په متکاسلينو بالتوبه سره، توبه يې وروسته قبوله شوه.

﴿وَعَلَى الثَّلَاثَةِ الَّذِينَ خُلِّفُوا﴾.

هغه دري کسان مراره ابن ربيع هلال ابن اميه او کعب ابن مالک، دا دري کسان وو او پېده واقعه ده چې نبي عَلَيْهِ السَّلَام دوي سره مکالمات او تسليمات منعه کړې وه څلويښتمه ورځ باندې رحمت عالم بيبيانې هم ترې جدا کړې امتحان وه پنځوسمه ورځ وه چې آيت نازل شو توبه يې قبوله شوه نو دې وايي کله چې نازله شوه توبه زمونږه يعنې قبوله شوه آيت نازل شو او د بشارت لپاره څوک دده کور ته لاړ او خپلې جوړې يې انعام کې ورکړې نو زه چې راغلم:

فقبلت يد النبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. ما د نبي اکرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لاس ښکل کړ.

وعند ابن مردوي من وجه آخر ان كعب ابن مالك لما نزلت توبتي اتيت النبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فقبلت يده وركبتيه.

د مسند ابن مردويه روايت کې دادي چې هر کله آيت نازل شو او زما توبه نازله شوه نو راغلم ما د نبي عَلَيْهِ السَّلَام لاس ښکل کړل او زنګنونه مې ورته ښکل کړه هغه ناست وه.

اوس هم ډير مريدان د خپل شيخ او شاګردان د خپل استاذ لاسونه او چې ناست وي زنګنونه ښکلوي او د اهلسنت والجماعت مخالفين دې ته شرک وايي خو دا شرک نه دي صحابه کرامو د رحمت عالم سره دا عمل کړې دي.

تاريخ دمشق لابن عساکر جلد ۵۰ صفحه ۲۰۶، دارنګې تفسير در المنثور جلد ۵ صفحه ۱۸۴ ذکر کوي:

واخرج ابو الشيخ وابن المردوية عن كعب ابن مالك رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قال لما نزلت توبتي اتيت النبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فقبلت يده وركبتيه.

Scanned by CamScanner

نو ابن مردویه متفرد په لفظ د تقبیل د رکبتیه کې نشو ابو الشیخ هم ورسره دغه روایت کې معي شو.

ونزعت له ثوبي فکسوته ایاهما ببشراه. چا چې زیرې راباندې کړې وه هغه ته مې جامې ورکړې.

او دا روایت محمد ابن ابراهیم المقري په الرخصة جلد ۱ صفحه ۳ کې ذکر کړي.

سیوطي رَحِمَهُ اللهُ په جامع الاحادیث جلد ۳۷ صفحه ۴۹۷ کې هم ذکر کړې رقم د حدیث دي: ۴۰۹۶۰.

څلورم روایت:

امالي د محاملي جلد ۱ صفحه ۲۵۱ رقم د حدیث ۲۰۴۱ ذکر کوي:

حدثنا الحسين حدثنا ابو هشام الرفاعي حدثنا سعيد بن عامر حدثنا شعبة عن زياد بن ابي علاقة عن اسامة ابن شريك قال قمنا الى رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فقبلنا يده.

دغه حدیث خطیب بغدادي په الجامع لاخلاق الراوي وآداب السامع جلد ۱ صفحه ۳۶۲ رقم د حدیث ۳۱۴ کې ذکر کړي.

دارنګې محمد بن ابراهیم المقري الرخصة جلد ۱ صفحه ۴ کې هم ذکر کړي.

دارنګې ابن حجر عسقلاني په فتح الباري جلد ۱۱ صفحه ۵۷ کې ذکر کړي، بیا وایي:

وسنده قوي.

او تحفة الاحوذي جلد ۷ صفحه ۳۹ کې ذکر کړې بیا وایي وسنده قوي، سند د حدیث قوي دی.

پنځم روایت:

مسند احمد جلد ۲ صفحه ۲۴۸:

حدثنا عبد الله قال حدثنا ابي قال حدثنا محمد بن الفضيل عن يزيد عن عبد الرحمن عن ابن ابي ليلى عن ابن عمر رَضِيَ اللهُ عَنْهُ انه قد قبل يد النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.

دا حدیث مسند ابي یعلی جلد ۵ صفحه ۲۶۰ کې ذکر کړي او مجمع الزوائد منبع

Scanned by CamScanner

الفوائد جلد ۷ صفحه ۳۵۴ هم ذکر کړي.

دارنګې ابن الاعرابي په القبل والمعانقة والمصافحة جلد ۱ صفحه ۳ کې ذکر کړې رقم د حديث ۲ ده.

دارنګې الورع جلد ۱ صفحه ۱۴۴ کې ذکر کړي.

فتح الباري جلد ۱۱ صفحه ۶۷ کې فرمايي: د باندې نه يو کس راغې د وفد نجران نه دا راغې د رحمت عالم سر هم ښکلوي او خپې يې هم ورته ښکل کړي:

ان رجلاً اعرابياً قد قبل الرأس النبي صلى الله عليه وسلم ورجليه.

شپږم روايت:

دارنګې القبل والمعانقة والمصافحة جلد ۱ صفحه ۵۳ تحفة الاحوذي جلد ۷ صفحه ۴۳۷ کې ذکر کوي:

قال حدثنا ابراهيم بن ابي الجحيم حدثنا عبدالعزيز بن الخطاب حدثنا حبان بن علي عن صالح بن حيان عن ابي بريدة عن ابيه قال جاء اعرابي الى النبي صلى الله عليه وسلم فقال يا رسول الله اني قد اسلمت فأرني شيئاً ازدد به يقيناً قال ماتريد.

وښايه ما ته يو شي چې زما يقين پرې زيات شي معجزه وښايه نبي عليه السلام ورته وويل خه دې مقصد دي.

قال ادع تلك الشجرة فلتأتك. دغه بوټي ته آواز وکړه تا ته دې راشي.

قال اذهب اليها فادعها. نبي عليه السلام دې اعرابي ته وايي ورشه پسې راوي غواړه هغه ورغې ورته وايي:

اجيبي رسول الله صلى الله عليه وسلم. دعوت قبول کړه د رسول الله صلى الله عليه وسلم.

فمالت فقطعت عروقها. دغه ونه يو طرف ته راکږه شوه هغه جرړې يې راپرې کړي.

ثم اقبلت. بيا را راوانه شوه.

تجر عروقها وفروعها. هغه جرړې او څانګې يې راښکلې څان پسې را روانه وه.

Scanned by CamScanner

حتى أتت النبي صلى الله عليه وسلم فقالت السلام عليك يا رسول الله صلى الله عليه وسلم .

هغه بوټي آواز وکړ .

فقال حسبي . هغه اعرابي وويل کفايت کوي دا مالره .

ثم ها فلترجع فرجعت فدلت عروقها في ذلك المكان ثم استوت كما كانت فقال ائذن لي ان اقبل رأسك ورجليك .

هغه اعرابي را وړاندې شو وايي اجازت وکړه چې سر د ې ښکل کړم خپې دې ښکل کړم .

فاذن له رسول الله صلى الله عليه وسلم فقبل رأسه ورجليه .

نبي عليه السلام اجازت ورکړ اعرابي ته نو اعرابي د نبي عليه السلام سر مبارک هم ښکل کړ او پښې مبارکې يې هم ورته ښکل کړي ، اعرابي بيا وويل :

ائذن لي ان اسجد لك قال لا يسجد احد لأحد ولو كنت أمرا احدا ان يسجد لاحد لامرت المرأة ان تسجد لزوجها تعظيما لحقه .

نو تقبيل للتكريم جائز دي ستا دا انحنا به لقصد تقبيل وي لا لقصد التعظيم ، نو انحنا محضه بدون د تقبيل نه ممنوع ده نو تقبيل للتكريم ثابت ده او انحنا للتعظيم ممنوع ده نو تيتيدل د ښکلولو لپاره وکړه او ښکلول د تعظيم لپاره وکړه .

دا مخکې ذکر شوې حديث محمد ابن ابراهيم المقري په الرخصة جلد ١ صفحه ٧ کې هم ذکر کړي .

اوم روايت :

ان زارع وكان في وفد عبد القيس ثلاثة عشر راكبا رضي الله عنهم كلهم قد قبلوا يد النبي صلى الله عليه وسلم .

أبي داؤد شريف کې دا روايت مذکور دي ديارلس کسان راغلي دي خلکو ته رسول الله صلى الله عليه وسلم څه تعليمات په محضر عام کې ورکړي وه هغه تعليمات ډېرې اصولي خبرې

Scanned by CamScanner

وي تبول محدثين يې ذکر کوي هغې نه د دين ډېرې غټې شعبې خورې شوې دي دوي ته چې کوم تعليم ورکول شوې نو دا وفد عبد القيس ديارلس کسان وه ټولو د نبي عليه السلام لاس او خپې ښکل کړي خو څه کتابونو کې يو يو بيل بيل ذکر کړي دي هغه مونږ په عدد کې راوستي دي .

مسند ابي يعلى الموصلي جلد ۱۲ صفحه ۲۴۶ رقم د حديث ۶۸۵۰ :

حدثنا محمد بن صدران ابو جعفر حدثنا طالب بن حجير العبدي حدثنا هود العصري

عن جده قال بينما رسول الله صلى الله عليه وسلم يحدث اصحابه اذ قال .

رحمت عالم خبرې کولې بيا يې وفرمايل :

يطلع عليكم من هذا الوجه ركب من خير اهل المشرق .

ګوره هغوي نه دي راغلې اخبار عن الغيب ده د صحابه کرامو مينځ کې ناست ده خبرې کوي وايي دې طرف نه به تاسو ته څه سواره مسافر اوس راشي چې دا د مشرق په خلکو کې غوره مسافرين دي څکه د دين زده کړې ته راغلې .

فقام عمر بن الخطاب فتوجه في ذلك الوجه .

په هغه طرف عمر فاروق رضي الله عنه بهر ته ووتلو شک نه کوي چې دا خلک راځي او که نه.

فلقي ثلاثة عشر راكباً فرحب وقرب وقال من القوم .

ديارلس کسان راکبين وه هغوي سره ملاقي شو مرحبا يې ورته وويل ورنزدې شو ورته وې ويل څوک ياستې ؟

قالوا قوم من عبد القيس قال فما اقدمكم هذه البلاد ؟ التجارة .

څه شي راوستي مدينې منورې ته تجارت ته راغلې يې .

قالوا لا . وايي نه .

قال فتبيعون سيوفكم هذه . دا تورې مو لاسونو کې دي دا خو به خرڅوي نه .

قالوا لا . هغوي وويل نه .

قال فلعلكم انما قدمتم في طلب هذا الرجل .

Scanned by CamScanner

کيدي شي دې شخص باره کې راغلي ياستې نبي عَلَيْهِ السَّلَامُ يې ورته ياد کړ .

اوس هذا النبي هذا الرسول تعريفات يې هم ذکر نه کړل ، هذا الرجل يې وويل هغوي ته دا بناپي معلومات ترې اوس کوي د هغوي حال معلوموي چې دوي د نبي عَلَيْهِ السَّلَامُ په حق کې حسن عقيدت دي او که غلط خلک دي دا الفاظو ته ګوري :

في طلب هذا الرجل ، دې سړي ته ملاقات لپاره راغلې يې هغوي ته يې ذهن کې دا راچوله چې زه هم ګنې ډير عظيم د محبينو نه ، نه يم خو چې دې تاسو حال څه دي .

دا هغه کشف کوي د هغوي د حالاتو خبره يې روغه وه په نيت د بي ادبي خو يې نه ده کړي تفتيش لپاره يې کړي :

قالوا آجل فمشى معهم . هغوي وويل او دې هم ورسره راغې .

يحدثهم . خبري يې ورسره کولې .

حتى نظر الى النبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فقال لهم هذا صاحبكم الذي تطلبون .

ورته وي ويل وايي ستاسو صاحب دادی چا پسې چې راغلې يې .

فرمى القوم بانفسهم عن رحالهم .

دې ديارلس کسانو د خپلو رحلونو نه چې هغه اوښانو باندې سواره وه د هغې نه يې ځانونه راوغورځول .

فمنهم من سعى سعيًا . چا منډي وهلې .

ومنهم من هرول . چا په مزل کې سعيه کوله .

ومنهم من مشى . چا عادي مزل کوه .

حتى اتوا رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فاخذوا بيده يقبلونها .

لاس د نبي عَلَيْهِ السَّلَامُ يې ونيوه ښکلوه يې .

وقعدوا اليه . کيناستل .

وبقي الاشج وهو اصغر القوم .

Scanned by CamScanner

هغه راتغي.

فاناخ الابل وعقلها. هغه هلته اوښ چوکوي تړي يې.

وجمع متاع القوم ثم اقبل يمشي على تؤدة. د قوم سامان يې جمع کړ بيا راروان شو راته په ډير سکون اطميان سره ښه په عزت سره راغي.

بل روايت کې راځي چې جامې يې هم بدلې کړي.

حتى اتى رسول الله صلى الله عليه وسلم فاخذ بيده فقبلها.

ده هم د نبي عليه السلام لاس مبارک ښکل کړ. نبي عليه السلام ددې اشج تعريف کوي:

فقال النبي صلى الله عليه وسلم فيك خصلتان يحبهما الله ورسوله.

دوه خويونه درکې دي د خداى تعالى او د رسول الله صلى الله عليه وسلم ډير خوښ شول.

قال: وماهما يا نبي الله؟ هغه څه دي اى د خداى نبي؟

قال: الاناءة والتؤدة.

دغه حديث ذکر کړي امام طبراني معجم الکبير جلد ۲۰ صفحه ۳۴۵ کې رقم د حديث دي: ۸۱۲، مجمع الزوائد ممبع الفوائد جلد ۹ صفحه ۳۸۰ رقم د حديث دي: ۱۶۰۶۰. او ابن حجر عسقلاني رحمه الله په المطالب العالية جلد ۱۱ صفحه ۴۳۸ کې هم ذکر کړي دا حديث ابي داؤد هم ذکر کړئ خو مخکې حديث کې دا راځي چې لاس يې ورته ښکل کړي خو روايت د ابي داود کې راځي:

فنقبل يد النبي صلى الله عليه وسلم ورجله. مونږ لاس او خپې ورته ښکل کړل هلته بل څوک روايت د وفد عبدالقيس نه کوي دلته خپله وفد قيس روايت کوي.

حديث د ابي داؤد داده:

حدثنا محمد بن عيسى بن الطباع حدثنا مطر بن عبد الرحمن الأعنق حدثتني ام ابان بنت الوازع بن زارع عن جدها زارع وكان في وفد عبد القيس قال لما قدمنا المدينة فجعلنا نتبادر من رواحلنا فنقبل يد النبي صلى الله عليه وسلم ورجله قال وانتظر المنذر الاشج حتى اتى عيبته فلبس ثوبيه ثم اتى النبي صلى الله عليه وسلم فقال له: ان فيك خلتين يحبهما الله: الحلم، والاناة.

Scanned by CamScanner

دا حدیث چې کوم حدیث کې د وفد قیس تقبیل د رجل ذکر دي اما بیهقي ذکر کړي په سنن الکبری جلد ۲ صفحه ۳۵۰؛ دا رنګې امام بیهقي دا حدیث ذکر کړي په دلائل النبوة کې جلد ۵ صفحه ۴۱۶؛ دا رنګې شعب الایمان جلد ۱۸ صفحه ۴۷۶ کې هم ذکر کړي.

دا رنګې امام طبراني په معجم الاوسط جلد ۱ صفحه ۱۳۳ کې هم ذکر کړي رقم د حدیث: ۴۱۸.

دا رنګې جامع الاصول من احادیث الرسول جلد ۱۱ صفحه ۹۳۲۵.

دا رنګې القبل والمعانقة والمصافحة کې جلد ۱ صفحه ۵۲ رقم حدیث: ۴۲.

اتم روایت:

الادب المفرد د امام بخاري جلد ۱ صفحه ۳۲۷ کې فرمایي:

ان جمعاً غفیراً من الصحابة وفیهم ابن عمر رضي الله عنهما قد قبلوا ید النبي صلی الله علیه وسلم.

نو امام بخاري رحمه الله په ادب المفرد کې باب لړوي باب تقبیل الید په هغه کې دغه حدیث ذکر کوي:

حدثنا موسی قال حدثنا ابو عوانة عن یزید بن ابي زیاد عن عبد الرحمن بن ابي لیلی عن ابن عمر قال کنا في غزوة فحاص الناس حیصة.

شکست کړ شو په خلکو کې.

قلنا کیف نلقی النبي صلی الله علیه وسلم وقد فررنا.

په کومو سترګو به لقاء کوو مونږ خو تیښته کړې ده.

فنزلت: إِلَّا مُتَحَرِّفًا لِّقِتَالٍ، سورة الانفال آیت: ۱۶. فقلنا لا نقدم المدینة فلا یرانا احد فقلنا لو قدمنا فخرج النبي صلی الله علیه وسلم من صلاة الفجر قلنا نحن الفرارون.

دوي خپل مینځ کې مشوره وکړه چې د صبایي په مانځه کې چې کله نبي علیه السلام راشي مونږ به ورته وایو: نحن الفرارون، یعني عاجزي به وکړو چې مونږ را تختیدلي یو بس شفقت به یې راباندې راشي غصه به ونه کړي.

قال: نو رحمت عالم صلی الله علیه وسلم جواب ورکوي:

Scanned by CamScanner

انتم العكارون . تاسې بيا حمله کوونکي یاستئ .
يعني فراريان ځان ته مه وايي تاسې بيا حمله کوونکې يې .
فقبلنا يده . ښکل کړ مونږ لاس د نبي عَلَيْهِ السَّلَام . انا فئتكم .
بيا بل باب لړوي : باب تقبيل الرجل .
دا چې بيا احاديث پرې را اخلي هغه خو وروسته خبره ده نو د باب د ترجمې نه خو دا خبره معلومه شوه چې امام بخاري قائل د تقبيل د رجل ده د نيکانو د خپو د ښکلولو قائل دی چې دا دې ښکل شي دده خپل مذهب دا شو .
که يو څوک وايي چې دې باب کې دا حديث ضعيف دی يا راوي باندې جرحه ده دا په خپل ځای امام بخاري خو پرې باب لړولی هغه خو ددې قائل دی او تاسې مخالفين د اهلسنت والجماعت خو دې عمل ته شرک وايي .
دا حديث ابي داؤد هم ذکر کړي بيروت چاپ جلد ۸ صفحه ۱۱۲، بيهقي ذکر کړي سنن خپل کې جلد ۲ صفحه ۳۴۶، ابن ابي شيبه ذکر کړي مصنف جلد ٦ صفحه ۵۴۱ کې باب لړوي : باب ما جاء في الفرار من الزحف .
دارنګې امام بيهقي ذکر کړي شعب الايمان جلد ۱۸ صفحه ۴۷۴ ، امام طحاوي ذکر کړي په مشکل الآثار جلد ۲ صفحه ۳۸٦ ، خطيب بغدادي په الجامع لأخلاق الراوي وآداب السامع جلد ۱ صفحه ۳٦۳ ، فتح الباري جلد ۱۱ صفحه ٦۲ ذکر کړي .
امام بيهقي په الاداب جلد ۱ صفحه ۱۳۲ کې هم ذکر کړي .

نهم روايت :

سنن الترمذي جلد ۲ صفحه ۹۸ کې ذکر کوي :
ان يهوديين قد قبلا يدي النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ورجليه وما انكر عليهما .
دوه يهوديان راغلل د نبي عَلَيْهِ السَّلَام لاس او خپې يې ښکل کړي که څوک اعتراض کوي چې هغه خو يهوديان دي جواب دا دی :
وما أنكر عَلَيْهِ السَّلَام عليهما .
نبي عَلَيْهِ السَّلَام ترې انکار ونه کړه .

Scanned by CamScanner

مونږ دې ځای نه استدلال کوو که دا شرک واي نبي عَلَيْهِ السَّلَامُ به منع کړې واي، امام ترمذي باب لږولې پرې: باب ما جاء في قبلة اليد والرجل، په آدابو کې ښکلولو د لاس او خپو ترې ثابتوي، امام ترمذي د حديث ذکر کولو نه وروسته وايي:

هذا حديث حسن صحيح.

د پشاوري يو شاګرد دلته راغلې وه چرته چا زما لاس ښکل کړې وه هغه يې ليدلې وه ماته يې وويل چې: مونږ شيخ مونږ ته وايي چې دا شرک دې ما ورته دا حديث وليکه چې دا دې شيخ ته ورکه هغه لاړو دا يو لسم کال دې چې جواب به يې راځي خو زه به دنيا کې نه يم.

حدثنا محمود بن غيلان حدثنا ابوداود ويزيد بن هارون وابوالوليد عن شعبة عن عمرو بن مرة عن عبدالله بن سلمة عن صفوان بن عسال ان يهوديين قال احدهما لصاحبه اذهب بنا الى هذا النبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نسأله.

د صفوان رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ روايت ده دوه يهوديان راغلل يو يهودي بل ته وايي راځه چې لاړ شو دغه نبي عَلَيْهِ السَّلَامُ ته.

فقال: هغه بل دې ملګرې ته وايي: لا تقل له نبي، نبي ورته مه وايه ده ته.

فانه ان سمعها كان له اربعة اعين.

که يې واوري دا خبره د ستا نه چې ته ورته نبي وايي شي به ده لره څلور سترګې دا کنايه ګرځوي سرور نه چې دا به بيا ډير خوشحاله شي بيا.

فاتيا النبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. دواړه راغلل نبي عَلَيْهِ السَّلَامُ ته.

فسألاه. تپوس کوي.

عن قول الله عزوجل وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَىٰ تِسْعَ آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ الاسراء آيت: ۱۰۱.

دا څه شي دي چې قرآن کريم کې راځي.

د علم بلاغت دا قاعده ده کله مجيب د سائل د سوال خلاف کوي ځکه چې سوال د سائل بې ځايه وي مفيد د فائدې نه وي هغه مجيب او مفتي د هغه د ذهن موافق څه نور جوابونه ورکړي ذهن يې خلاص کړي نو نبي عَلَيْهِ السَّلَامُ ورته نور شيان ښايي:

Scanned by CamScanner

فقال لهم رسول الله ﷺ : لا تشركوا بالله شيئاً ولا تزنوا .

دا خو تسع آيت بينات کې نه دي خو لکه دويته ښايي چې په شرک ککړيم په زنا ککړ يې په نورو حرامو مبتلا يې او تاسې اوس تپوس نه د موسی علیه السلام د معجزو کوې دا ښېل ځانونه خو يو ځل اصلاح کړې نو ورته فرمايي :

لاتشركوا بالله شيئاً ولا تسرقوا ولا تزنوا ولا تقتلوا النفس التي حرم الله الا بالحق ولا تمشوا ببريء الى سلطان فيقتله ولا تسحروا ولا تأكلوا الربا ولا تقذفوا محصنة ولا تفروا من الزحف .

دا يې ورته بيان کړه بيا ورته وايي :

وعليكم يا معشر اليهود خاصة الا تعدوا في السبت قال فقبلا يديه ورجليه .

دې دواړو ښکل کړه دواړه لاسونه د نبي علیه السلام او دواړه ښپې د نبي علیه السلام .

وقالا نشهد انك نبي .

دې حديث نه يوه بله جزيه اختلافي زمونږ او د براي نام اهل حديثو تر مينځ هم ترې ثابتيږي هغه دا چې دوي وايي چې په دواړو لاسونو سترې مشي کول بدعت ده او په يو لاس سترې مشي کول سنت ده نو دې ځای نه دا مسئله ثابتيږي .

فقبلا يديه . ښکل کړه دې دواړو لاسونه دواړه د نبي علیه السلام .

دوي يعنې براي نام اهل حديث استدلال د څه شي نه کوي دا مخکې څو روايتونه چې تير شول .

فقبل يده ؛ نو يد مفرد دي لاس يې ورته ښکل کړ دا افراد لفظ د لاس چې مفرد راغلې په حديثو کې ؛ دا دليل دي چې يو لاس دي دوه نه دي نو جواب ترې نه داده چې دلته ديد مفرد ذکر کولو نه مطلب دا نه دي .

چې ګنې يو لاس يې ورکړي بلکې دا کنايه ده له سترې مشو نه عرفاً دا اصطلاح وي لکه دلته پاکستان کې چې څوک چا سره ميلاو شي د هغې نه حکايت کوي ، زه ورغلم لاس مې ورسره ميلاو کړ يا ما سره فلاني لاس ميلاو کړ حال داده چې سترې مشي يې په غيږه کړي ،

Scanned by CamScanner

کنایه ترې نه په لاس میلاویدلو سره کوي که دوه لاسه یې هم ورکړي وي واي لاس مې ورسره میلاوکړ.

او د عربو هم دا اصطلاح ده: اخذت یده، ما یې لاس ونیوه، یعنې سترې مشي مې ورسره وکړل قطعه لحاظ ددې نه چې یویې راکړ دوه یې راکړه مفرد راغې تثنیه نه ده مراد.

یو ځل دلته مدرسې زما ته د رستمي له مدرسې نه څه ملایان راغلي وه څو مسئلو کې یې ماسره بحث وکړیوه په کې دا مسئله وه او ما ته یې وویل چې ید مفرد راغلې بس یو مراد ده دوه نه دي ما ورته وویل دا کنایه د سترې مشو نه ده په عرف کې د عربو او د پاکستان د خلکو دي ما لاس میلاو کړ نو مقصدي سترې مشي وي یو دوه دې کې نه وي، مراد دوي وویل نه ید مفرد دي ما ورته وویل چې ید مفرد وي په هر ځای کې یو به مراد وي دواړه به نه وي مراد د هغوي وویل آو، ما ورته وویل:

المسلم من سلم المسلمون من لسانه ویده.

دې کې اوس تاسې څه وایي ید خو مفرد دي کنه اوس بنې لاس مراد دي که چپ نو هغوي وویل دا خبره پریږده مونږ هسې ملاقات ته راغلي یو نو په دواړو لاسونو سترې مشو ته بدعت وایي او چې ورته وایي چې امام بخاري دې کې باب لیږولي: **باب الاخذ بالیدین** په کتاب الادب کې مستحب داده چې په دواړه لاسه سترې مشي وشي نو بیا دوي وایي نه د امام بخاري ډیر بعید استدلال دي.

استدلال یې تام نه دي ځکه وایي باب شته خو حدیث نشته ورسره ولې نشته خو هر کجا کله پرې پوهیږي هغه دا حدیث را اخیستې دي عبد الله ابن مسعود رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فرمایي: ما ته نبي عَلَيْهِ السَّلَام تعلیم د تشهد کوه نو هغې کې روایات دادي چې ما لاسونه د هغه مبارک په لاسونو کې ورکړل نو ما ته یې تعلیم راکړ هغه د بیعت او تعلیم طریقه کې لاسونه ورکولو باندې قیاس کوي.

امام بخاري هلته یدین ورکول جائز وه دلته هم یدین جائز دي نو دوي وایي استدلال یې بعید دي تام نه دي دې سره وایي حدیث د مصافحې نشته ځکه یې مونږ نه منو، نو مونږ ورته وایو چې د امام بخاري په کتاب کې باب وي او حدیث نه وي تاسو یې نه مني نو بیا زه درته چیلنج درکوم.

Scanned by CamScanner

امام بخاري باب لیکلی امین بالجهر باندې: باب التأمين بالجهر . حديث ورسره نشته، حديث يې ورسره دارا اخيستې :

اذا قال الامام ولا الضالين آمين فقولوا آمين .

امام چې ولا الضالين آمين وویلې نو تاسو هم آمين ووايي که دا آمين په جهر نه واي نو چې امام ولا الضالين آمين نو ته څه پوه شوي چې امام آمين وویلې دا ستا آمين وروستله آمين د امام نه دي دې نه پته لږي چې امام به آمين په زوره وايي .

ګوره دوي اوس څومره بعيد استدلال وکو د زمونږ د بخاري شريف شيخ صاحب به وويل دغه حديث د آمين په رابطه چې مذکور دي په بخاري شريف کې د همدغې صفحې په آخره کې يو بل باب لګيدلې دي هغې کې حديث راځي :

اذا قال الامام سمع الله لمن حمده ربنا و لك الحمد فقولوا ربنا و لك الحمد .

امام چې ربنا لك الحمد ووايي تاسې هم ربنا و لك الحمد ووايي نو وايي چې ولا الضالين آمين نه چې آمين بالجهر ثابتوي .

ربنا و لك الحمد هم امام ته په جهر سره ثابت کړه او دا د هيچا مذهب هم نه دي نو اوس تا ته څه پته لږي چې امام ربنا و لك الحمد وویلې خو دغه ځاى د همدغې شي دي چې سمع الله لمن حمده يې وويلې نو د ربنا و لك الحمد وخت راورسيده نو ته به يې وايي .

او چې امام ولا الضالين وويلې نو چې کيږي ولې خو آمين وايي نو ته يې هم ووايه نو جهر خو ترې نه ثابتيږي .

دا کوم چې تير شو نهم روايت وه او دا حديث ذکر کړي مسند احمد جلد ۴ صفحه ۲۳۹ . امام بيهقي په خپل سنن کې ذکر کړي جلد ۲ صفحه ۴۹ دا رنګې امام بيهقي ذکر کړي په دلائل النبوة جلد ۷ صفحه ۱۴ کې .

ابو عبيد هيروي ذکر کړي په فضائل القرآن جلد ۱ صفحه ۴۹۸ کې
ابن کثير ذکر کړي په خپل تفسير جلد ۵ صفحه ۱۲۵ کې
قرطبي ذکر کړي په خپل تفسير جلد ۱۰ صفحه ۳۳۵ کې

Scanned by CamScanner

شوكاني ذكر كړي فتح القدير جلد ۴ صفحه ۳۶۲ کې
ثم قندي ذكر كړي بحر العلوم جلد ۳ صفحه ۲۸ کې
سيوطي رَحِمَهُ اللَّهُ در المنثور جلد ۶ صفحه ۳۲۷ کې ذكر كړي هغې کې يې تائيدات هم ذكر كړي ددغه روايت.

لسم روايت:

ان مزيدة العبدي رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قد قبل يد النبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وكان في وفد القيس.
معجم الكبير جلد ۲۰ صفحه ......
المنتقى من كتاب الطبقات لابي عروبة الحراني جلد ۱ صفحه ۹۲:
حدثنا اسحاق بن ابراهيم الصواف حدثني يحيى بن راشد حدثنا طالب بن حجير العبدي حدثنا هود العصري قال سمعت جدي مزيدة قال وفدنا الى رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.
د وفد په شكل كې راغلو مونږ رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ته په وفد قيس كې.
فنزلتُ فقبلت يده. داوبنانو نه راكوز شو مونږ بنكل كړل لاس د رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

دا حديث په طبقات المحدثين كې ابو شيخ اصبهاني جلد ۳ صفحه ۱۰۵ کې ذكر كړي.
محمد بن ابراهيم المقري ذكر كړي په الرخصة في تقبيل اليد جلد ۱ صفحه ۱۱ کې.

يولسم روايت:

ان عامر بن طفيل رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قد قبل رجلي النبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ.
الرخصة في تقبيل اليد لابن المقري جلد ۱ صفحه ۱۶:
حدثنا ابو يعلى احمد بن علي قال حدثتنا ام الهيثم بنت عبد الرحمن بن فضالة بن عبدالله بن ابي بكر السعدية من بني سعد بن بكر وجدتها فيما ذكرت حليمة بنت كبشة بنت ابي ذويب القطوية مرضع النبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قالت حدثني ابي عبد الرحمن بن فضالة بن عبدالله بن ابي بكر بن ربيعة قال حدثني ابي فضالة بن عبدالله قال حدثني ابي عبدالله بن ابي بكر.

Scanned by CamScanner

وكان عبد الله قد رأى النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أن عامر بن الطفيل إنتهى الى رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فقال له رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : يا عامر اسلم تسلم . قال واللات والعزى لا اسلم . اسلام نه راوړم .

حتى تعطيني المدر واعنة الخيل والوبر والعمود .

آسونه ، او ښان يعني طلب د مشري ترې كوي رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نه .

قال رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لا تصيب يا عامر بن الطفيل واحدا منهم حتى تسلم . قال واللات والعزى لأملأن اكنافها عليك خيلاً ورجالاً وذكر كلاماً كثيرا .

په غيږه ډله لښكر كې به راشم سواره او پيدل علاقې به د آسونو نه ډكې كړم .

ثم لحق برسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فأرسل خطام ناقته وطرح السلاح وأقبل يتعادى حتى أتى رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فقبل قدميه قال اشهد ان لا اله الا الله وانك رسول الله آمنت بك وبما انزل عليك وعقد له رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اللواء واسلم على يدي رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ واعطاه رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ السيف وقاتل بين يدي رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ .

دولسم روايت :

ان النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قد قبل جعفر بن ابي طالب رَضِيَ اللهُ عَنْهُ بين عينيه .

المستدرك على الصحيحين للحاكم جلد ۳ صفحه ۱۲۱۶ كې ذكر دي : حضرت جعفر رَضِيَ اللهُ عَنْهُ حبشو ته تللې وه او لو مهاجرينو كې واپس چې كله راځي مديني منورې ته دا شپږم كال د هجرت وه د خيبر د فتحې ورځ وه دې چې كله راغې ډارك خيبر ته لاړ سره د هغو كسانو چې نوي يې ايمانونه راوړي وه :

عن ابن عمر رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قال وجه رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جعفر بن ابي طالب الى بلاد الحبشة فلما قدم اعتنقه وقبل بين عينيه .

هر كله چې حضرت جعفر رَضِيَ اللهُ عَنْهُ راغې نبي عَلَيْهِ السَّلَامُ په غيږ كې ونيوه معانقه ثابته شوه خو حالتِ اكثري نه دي اقلي دي ، دې مقابله كې حالتِ اكثري د نبي عَلَيْهِ السَّلَامُ مصافحه ده

Scanned by CamScanner

جائز ده معانقه او ښکل کړه نبي عليه السلام حضرت جعفر رضي الله عنه په تندي باندې په داسې وخت کې وړته د صلوة تسبيح تعليم ښودلې دې.

او په روايت دې نورو مؤرخينو دا راخيستي چې نبي عليه السلام ورته وفرمايل:

لا ادري انا افرح بقدوم جعفر ام بفتح خيبر.

ډير خوشحاله يمه چې دا خوشحالي په فتحه د خيبر ده که په قدوم د جعفر ده.

هذا حديث امام طحاوي په شرح د معاني الآثار جلد ۴ صفحه ۲۸۱ کې راخيستې. امام بيهقي رحمه الله په دلائل النبوة جلد ۴ صفحه ۳۳۹ کې راخيستې دې. ابن عدي په الکامل جلد ۵ صفحه ۲۴۳ کې ذکر کړې چې راوي په کې حضرت علي رضي الله عنه دې. ابن قانع راخيستي په جلد ۱ صفحه ۱۵۲ کې. مسند البزار په جلد ۴ صفحه ۱۵۱ کې ذکر کړې. مجمع الزوائد جلد ۹ صفحه ۴۱۹ کې ذکر کړې.

دیارلسم روایت:

ان ابابكر صديق رضي الله عنه قد قبل النبي صلى الله عليه وسلم بين عينيه.

حدثنا موسى بن ابي عائشة عن ابي عن عبيدالله بن عبدالله عن ابن عباس عن عائشة رضي الله عنها ان أبابكر رضي الله عنه قبل النبي صلى الله عليه وسلم وهو ميت.

د رحمتِ عالم صلى الله عليه وسلم چې وصال وشو حضرت ابوبکر صديق رضي الله عنه راغې مخه يې ښکل کړه.

دا حديث امام نسائي هم راخيستې جلد ۴ صفحه ۳۰۹ په باب تقبيل الميت کې.

امام ترمذي هم ذکر کړې په جلد ۲ صفحه ۱۴ کې بيا وايي:

حديث عائشة حديث حسن صحيح واقر الالباني بصحة الحديث.

ابن ماجه ذکر کړې په سنن خپل جلد ۴ صفحه ۴۶۷ کې. مسند احمد راخيستې په جلد ۸ صفحه ۶۰ کې. ابن حبان ذکر کړې په صحيح خپل جلد ۷ صفحه ۲۹۹ کې. طيالسي ذکر کړې مسند خپل جلد ۱ صفحه ۲۳۷ کې. ابويعلي ذکر کړې په مسند خپل جلد ۱ صفحه ۳۵ کې.

Scanned by CamScanner

څوارلسم روايت :

ان النبي صلى الله عليه وسلم قد قبل عثمان بن مظعون رضي الله عنه بين عينيه بعد موته .
عثمان بن مظعون رضي الله عنه چې وفات شو نبي عليه السلام راغی ذ يې په تندي باندې ښكل كړ .
دا حديث ابي داؤد ذكر كړي جلد ۲ صفحه ۹۵ :

حدثنا محمد بن كثير اخبرنا سفيان عن عاصم بن عبيد الله عن القاسم عن عائشة قالت رأيت رسول الله صلى الله عليه وسلم يقبل عثمان بن مظعون رضي الله عنه وهو ميت حتى رأيت الدموع تسيل .

اخرجه الطحاوي في شرح معاني الآثار جلد ۴ صفحه ۲۹۳ په باب تقبيل الميت كې ذكر كړي .

واقر الالباني بصحة الحديث واخرجه الترمذي في سننه جلد ۴ صفحه ۱۹۶ . وقال حديث عائشة رضي الله عنها حديث حسن صحيح .
او مصنف عبد الرزاق ذكر كړي په جلد ۳ صفحه ۵۹۶ كې ، الفاظ يې د مصنف عبد الرزاق دادی :

ان رسول الله صلى الله عليه وسلم دخل على عثمان بن مظعون وهو ميت فأكب عليه فقبله ثم بكى حتى رأيت الدموع يسيل .

پنځلسم روايت :

ان يسار ابو بزه مولى عبد الله بن السائب المخزومي رضي الله عنه قد قبل رأس النبي صلى الله عليه وسلم ويده ورجله .
دا حديث ذكر كړي : الرخصة في تقبيل اليد لابن المقري جلد ۱ صفحه ۲۶ كې سند ذكر كوي :
حدثنا عبد الله بن محمد بن حيان حدثنا ابو خبيب العباس بن احمد بن محمد القاضي

Scanned by CamScanner

البرقي حدثنا احمد بن محمد بن عبدالله بن القاسم بن نافع بن ابي بزة قال حدثني ابي محمد عن ابيه عن جده عن ابي بزة قال دخلت مع مولاي عبدالله بن السائب على رسول الله ﷺ فقمت الى رسول الله ﷺ فقبلت رأسه ويده ورجله.

زه وړیا څیدم د نبي علیه السلام سر مې ښکل کړلاس او خپې مې هم ښکل کړي.

شپاړسم روایت:

ان عائشة رضي الله عنها قد قبلت رأس النبي ﷺ بلية الاكرام رواه ابن ماجه جلد ۱ صفحه ۲۸۲. او بیروتي چاپ جلد ۱۱ صفحه ۴۶۵ رقم د حدیث دي: ۳۹۹۲.

حدثنا ابو يوسف الصيدلاني محمد بن احمد الرقي قال حدثنا محمد بن سلمة عن الفزاري عن ابي شيبة عن عبدالله بن عكيم الجهني عن عائشة رضي الله عنها قالت سمعت رسول الله ﷺ يقول: اللهم إني أسألك باسمك الطاهر الطيب المبارك الاحب اليك الذي اذا دعيت به اجبت واذا سئلت به اعطيت واذا استرحمت به رحمت واذا استفرجت به فرجت قالت وقال ذات يوم يا عائشة رضي الله عنها! هل علمت ان الله قد دلني على الاسم الذي اذا دُعي به اجاب.

بي بي پوهه یې ما ته الله پاک علم راکړي دي د هغه اسم ښودنه یې راته کړې چې په کوم اسم باندې دعاء غوښتلې شي قبلوي یې یعنې اسم اعظم.

قالت فقلت يا رسول الله ﷺ بأبي انت وامي فعلمنيه قال انه لا ينبغي لك يا عائشة رضي الله عنها.

تا ته مناسبه نه ده.

قالت فتنحيت وجلست ساعة ثم قمت فقبلت رأسه ثم قلت يا رسول الله علمنيه قال انه لا ينبغي لك يا عائشة ان اعلمك انه لا ينبغي لك ان تسألين به شيئاً من الدنيا قالت فقمت فتوضأت ثم صليت ركعتين ثم قلت اللهم اني ادعوك الله وادعوك الرحمن وادعوك البر الرحيم وادعوك باسمائك الحسنى كلها ما علمت منها وما لم اعلم ان تغفر لي وترحمني قالت فاستضحك رسول الله

Scanned by CamScanner

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ثم قال: انه لفي الاسماء التي دعوت بها.

دا کوم نوموړی چې تا واخیستل هغه نوم دي کې ده نو زمونږ استدلال فقبلت رأسه نه دی.

اولسم روایت:

ان ابن عباس رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ قد قبل يد النبي صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خمس مرات.

دا حديث ذکر کړي: الرخصة في تقبيل اليد لابن المقري جلد ۱ صفحه ۲۷ رقم د حديث: ۲۵:

حدثنا ابن حيان حدثنا ابراهيم بن محمد بن الحسن حدثنا محمد بن معاوية بن صالح عن عبدالرحمن بن مالك بن مغول عن ليث عن مجاهد عن ابن عباس رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ

قال صنع رسول الله صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الي معروفاً.

ما سره رسول الله صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ څه ښیګړه وکړه.

فقبلت يد رسول الله صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خمس مرات.

په يو ځل مې پنځه واره لاس مبارک د رسول الله صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ښکل کړ.

بعضې علماو نه چې پوښتنه وشي چې لاس ښکلول څنګه دي جواب یې داوي چې جائز دي خو سنت مستمره نه دي دا لفظ چې سنت مستمره نه دي دا یې ابن تیمیه نه دي یاد کړي بعضې علماو باندې د ابن تیمیه تاثیر شوی وي.

اتلسم روایت:

ان فاطمة رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهَا قد قبلت النبي صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بنية الاكرام.

دا حديث سنن الكبرى للبيهقي جلد ۷ صفحه ۱۰۱ کې ذکر کړي:

اخبرنا ابو عبدالله الحافظ وابو بكر احمد بن الحسن القاضي قالا حدثنا ابو العباس محمد بن يعقوب حدثنا محمد بن اسحاق الصغاني حدثنا عثمان بن عمر حدثنا اسرائيل عن ميسرة بن حبيب عن المنهال بن عمرو عن عائشة بنت طلحة عن ام المؤمنين عائشة رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهَا انها

Scanned by CamScanner

قالت ما رأيت احدا كان أشبه كلاماً وحديثاً من فاطمة برسول الله ﷺ وكانت اذا دخلت عليه رحب بها وقام اليها فأخذ بيدها فقبلها واجلسها في مجلسه وكان اذا دخل عليها.

کله به چې نبي علیه السلام ددې کور ته ورغې:

رحبت به وقامت فأخذت بيده فقبلته.

فاطمې بي بي به د نبي علیه السلام لاس ښکل کړل.

دا حديث حاكم في المستدرك على الصحيحين جلد ۱۱ صفحه ۴۰ کې ذکر کړي.

وقال هذا الحديث صحيح على شرط الشيخين.

امام طبراني ذکر کړي معجم الاوسط جلد ۴ صفحه ۲۴۲ کې، او محمد بن ابراهيم المقري ذکر کړي په الرخصة في تقبيل اليد جلد ۱ صفحه ۲۸ کې.

نولسم روایت:

ان ابا الهيثم بن التيهان رضي الله عنه قد قبل النبي ﷺ بنية الاكرام.

دا حديث ذکر کړي معرفة الصحابة لابي نعيم جلد ۱۷ صفحه ۱۸۰:

حدثنا ابوبكر بن خلاد حدثنا محمد بن غالب حدثنا سليمان بن داؤد المنقري حدثنا عبد الحكيم بن منصور عن عبد الملك بن عمير عن ابي سلمة عن ابي الهيثم بن التيهان ان النبي ﷺ لقيه فاعتنقه وقبله والتزمه وقال رسول الله ﷺ المستشار مؤتمن.

دا حديث محمد بن ابراهيم المقري په الرخصة جلد ۱ صفحه ۳۰ کې هم ذکر کړي.

شلم روایت:

ان سلمان الفارسي رضي الله عنه قد قبل النبي ﷺ بنية الاكرام.

دا حديث معجم الكبير د طبراني جلد ۶ صفحه ۳۹ کې ذکر کړي، دې کې د خپل ایمان قصه ذکر کوي چې زه راغلم په څه شکل مې ایمان راوړ:

فقلت هذه الامارة دلوني على صاحبكم فجئته فقلت تحملني الى المدينة قال ما تعطيني قلت ما اجد شيئاً اعطيك غير اني لك عبد فحملني فلما قدمت جعلني في نخلة فكنت أسقي كما يسقي

Scanned by CamScanner

البعير حتى دبر ظهري وصدري من ذلك ولا اجد احدا يفقه كلامي حتى جاءت عجوز فارسية تسقي فكلمتها ففهمت كلامي فقلت لها اين الرجل الذي خرج دلني عليه قالت سيمر عليك بكرة اذا صلى الصبح من اول النهار فخرجت فجمعت تمراً فلما اصبحت جئت فقربت اليه التمر فقال ما هذا صدقة ام هدية فأشرت انه صدقة قال انطلق الى هؤلاء واصحابه عنده فاكلوا ولم يأكل فقلت هذه الامارة فلما كان من الغد جئت بتمر فقال ما هذا فقلت هذه هدية فأكل ودعا اصحابه فأكلوا ثم رآني اتعرض لأنظر إلى الخاتم.

ما ته يې كتل چې زه يو خوا بل خوا تاويدم مقصد مې دا وه چې:

لأنظر الى الخاتم. چې وګورم مهرِ نبوت يې.

فعرف. نبي عليه السلام پوه شو په ما.

فالق رداءه. څادر يې وغورځوه.

فاخذت اقبله والتزمه. زه شروع شوم مهرِ نبوت مې ښكلوه او نبي عليه السلام مې په غېږ كې نيولې وه ځان ته مې راجختوه.

فقال ما شأنك؟ څه حال دي ستا.

فسألني فاخبرته خبري.

ټوله قصه مې ورته بيا نكړه چې زه غلام شوي يمه پر دې راغلي يم تاسو پسې.

فقال اشترطت لهم انك عبد اشتر نفسك منهم فاشتراه النبي صلى الله عليه وسلم.

نو دې ځاى نه استدلال دي:

فاخذت اقبله والتزمه.

دا حديث ذكر كړي مجمع الزوائد جلد ۹ صفحه ۳۱۶ كې.

يويشتم روايت:

ان النبي صلى الله عليه وسلم قد قبل عمه عباس رضي الله عنه بين عينيه.

Scanned by CamScanner

دا حدیث ذکر کړي معجم الاوسط د طبراني جلد ۲۰ صفحه ۲۱ :

حدثنا النعمان بن احمد حدثنا احمد بن رشد بن خثیم الهلالي حدثني عمي سعید بن خثیم عن حنظلة بن ابي سلیمان عن طاوس عن عبدالله بن عباس حدثتني ام الفضل بنت الحارث الهلالیة قالت مررت بالنبي صلى الله عليه وسلم وهو جالس بالحجر فقال یا ام الفضل قلت لبیك یا رسول الله صلى الله عليه وسلم قال انك حامل بغلام .

دا نبي علیه السلام اخبار عن الغیب کوي ، ته په یو هلک حامله یې .

قلت یا رسول الله وکیف وقد تحالفت قریش ان لا یاتوا النساء .

قسمونه خوړلي قریشو چې بي بیانو ته نزدیکت به نه کوي .

قال هو ما اقول لك . ما چې درته څه ویلي دغسې به کیږي .

فاذا وضعتیه فأتني به . که ماشوم دې پیدا شو ما ته یې راوله .

قالت فلما وضعته أتیت به النبي صلى الله عليه وسلم فأذن في اذنه الیمنی واقام في اذنه الیسری والبأه من ریقه .

وریې کړي په خوله کې لاړې مبارکې تحنیک شو .

وسماه عبدالله ثم قال اذهبي بأبي الخلفاء .

دا یې مخکې نه پیش ګوي وکړه څکه بنو عباس وروسته ټول خلفاء ، امراء راغلي وه اشاره یې ورته وکړه .

قالت فأتیت العباس فاعلمته وکان رجلاً لباساً جمیلاً موتثد القامة فتلبس ثم أتی النبي صلى الله عليه وسلم فلما راه النبي صلى الله عليه وسلم .

کله چې نبي علیه السلام ته یې دا تره راغې نبي علیه السلام ورته پاڅیده ګورئ د تعظیم لپاره قیام هم ثابت شو .

فقبل ما بین عینیه . بښکل یې کړ په تندي باندې .

ثم اقعده عن یمینه ثم قال : هذا عمي فمن شاء فلیباه بعمه .

Scanned by CamScanner

دا حدیث ذکر کړي علامه هیثمي په مجمع الزوائد جلد ۹ صفحه ۲۲۳ کې .

دوه ویشتم روایت :

ابن اعرابي په القبل والمعانقة والمصافحه جلد ۱ صفحه ۱۵ کې یو مرفوع حدیث پیش کوي :

حدثنا احمد بن موسی السعدي قال حدثنا عمر بن ابراهيم الكردي قال حدثنا مندل عن سعيد بن مرزبان عن مقسم عن الحسين بن علي عليه السلام قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم تقبيل المسلم يد اخيه المصافحة .

ښکلول د یو مسلم لاس د وروړ خپل لره دا تتمه د مصافحې ده دا من المصافحه ده لکه مصافحه چې د مندوباتو نه ده تتمه د مصافحې په تقبیل د لاس د اخیه کې ده .

دا مرفوع حدیث شو خو د تعجب خبره داده چې رحمت عالم دنیا نه ځي او د حضرت حسین رضي الله عنه عمر پنځه کاله وه نو دا څومره ذهین انسان دي چې پنځه کلن دي او د نبي عليه السلام الفاظ یې زده کړي ده ته خو یې خبرې نه دي کړي خبرې یې بل چا ته کړي خو دې هغه مجلس کې ناست دي او ده یادې کړې دي دا کمال ذهانت دده وه .همدا وجه ده محدثین وایي چې عمر د تحمل الحدیث پنځه کاله دي دا دده له وجهې وایي او د حضرت حسین رضي الله عنه دوه حدیث مروي دي او دواړه صحیح هم دي مقبول دي محدثینو ته .

درویشتم روایت :

ان ازهر بن حرام الاشجعي قد قبل كف النبي صلى الله عليه وسلم .

دا حدیث مذکور دي په معجم الکبیر جلد ۵ صفحه ۲۷۴ کې :

حدثنا علي بن عبد العزيز حدثنا شاذ بن الفياض حدثنا رافع بن سلمة قال سمعت ابي يحدث عن سالم عن رجل من اشجع يقال له زاهر بن حرام الاشجعي قال وكان رجلاً بدوياً لا يأتي النبي صلى الله عليه وسلم اذا اتاه إلا بطرفة او هدية يهديها .

بغیر د تحفې نه به نه راتلو .

Scanned by CamScanner

فرآه رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بالسوق .

وليد نبي عَلَيْهِ السَّلَامُ ده لره په يو بازار کې .

يبيع سلعة . چې سامان خرڅوي .

ولم يكن أتاه . په دغه ورځ نبي عَلَيْهِ السَّلَامُ ته دې نه وه راغلې .

فاحتضنه من ورائه بكفيه . شاه خوا نه يې ونيوه نبي عَلَيْهِ السَّلَامُ .

ورغي او دې ولاړ دي نبي عَلَيْهِ السَّلَامُ په ستر ګو ورته لاسونه کيخودل ستر ګې يې پرې پټې کړې شاه خوا نه ، هغه سوچ کوي چې دا څوک ده چې ما سره دا مزاح کوي يو خوا بل خوا التفات کوي خو پيژني يې نه دلته خو دا راځي :

فالتفت وابصر رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ .

نور څه روايتونو کې راځي چې نبي عَلَيْهِ السَّلَامُ يې له لاسونو نه وپيژنده .

فقبل كفيه . لاسونه يې ورته ښکل کړه .

بيا شو چې نبي عَلَيْهِ السَّلَامُ دي نبي عَلَيْهِ السَّلَامُ دې نيولې دي آواز کوي :

من يشتري العبد . څوک غلام اخلي .

قال اذن تجدني يارسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كاسداً .

وويل ده چې مونده به کړې ما يارسول الله کو ته زه خو څه ډير ړيو والانه يم ، دې له رنګ نه ښائسته نه دي يعنې غلام خو دې شوم خرڅ مې کړه خو زه ډير ښائسته نه يم څوک به په ما باندې ډيرې روپۍ درنه کړي .

قال ولكنك عند الله ربيح .

رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فرمايي ته د خداى تعالى په نزد ډير قيمتي يې .

نو استدلال د فقبل كفيه نه کوو .

دا حديث مذكور دي په معرفة الصحابة جلد ۸ صفحه ۴۱۲ کې ، او علامه هيثمي په مجمع الزوائد جلد ۹ صفحه ۳۵۷ کې ذكر کړي ، ابن عربي هم ذكر کړي په القبل والمعانقة والمصافحة جلد ۱ صفحه ۱۷ کې .

Scanned by CamScanner

دوهم مبحث : د صحابه کرامو رضی الله عنهم عمل په خپل مینځ کې:

اول روایت :

كان علي رضي الله عنه يقبل يد العباس رضي الله عنه ورجليه .

حضرت علي رضي الله عنه د خپل تره حضرت عباس رضي الله عنه لاس او خپې ښکلول .

دا حدیث ذکر کړي ادب المفرد د امام بخاري جلد ۱ صفحه ۳۲۸،۳۲۹ کې :

حدثنا عبد الرحمن بن المبارك قال حدثنا سفيان بن حبيب قال حدثنا شعبة قال حدثنا عمرو عن ذكوان عن صهيب قال رأيت علياً يقبل يد العباس ورجليه .

دا حدیث په باب د تقبيل الرجل کې را اخلي .

دې حدیث باندې الباني څه تحقیقات کړي دي :

قال الباني في ذيله ضعيف الاسناد موقوف .

یو خو دا موقوف دی او ضعیف دی سنداً .

مونږ جواب کوو :

قلنا قوله مردود على عقبيه لان رجال السند كل ثقات .

اول راوي عبد الرحمن بن المبارك ابن عبد الله العيشي التخاوي دي .

يقال السدسي ابو بكر يقال ابو محمد البصري الحلقاني .

طبقه د ده لسمه وه د كبار الاخذين عن تبع الاتباع وفات یې په ۲۲۸ کې شوی رواه بخاري ابو داؤد والنسائي دي د رجال البخاري نه دی نو په ده کې څو ضعف نشته رتبه یې په نزد ابن حجر ثقه دی او رتبه یې په نزد د ذهبي قال ابو حاتم ثقة همدا وجه ده ابن حبان یې په كتاب الثقات کې ذکر کوي .

سند کې دویم راوي سفيان بن حبيب رضي الله عنه البصري ابو محمد البزاز طبقه یې نهمه ده له اصغارو د اتباع تابعینو نه دي .

رواه البخاري في ادب المفرد وابو داؤد والترمذي وابن ماجه والنسائي شيخ الكل رتبه یې

Scanned by CamScanner

په نزد د ابن حجر ثقة رتبه يې په نزد د ذهبي ثبت په سند کې دريم راوي حدثنا شعبة بن حجاج الورد عتکي ثم البصري . طبقه يې او مه ده من کبار اتباع التابعين رواه البخاري مسلم وابوداؤد والترمذي والنسائي وابن ماجة شيخ الکل رتبه يې په نزد د ابن حجر ثقة حافظ متقن سفيان ثوري به وويل هو امير المؤمنين في الحديث او رتبه يې په نزد امام ذهبي امير المؤمنين في الحديث ثبة حجة يخطئ في الاسماء قليلاً .

دده او د سفيان ثوري مينځ کې فرق دا وه سفيان ثوري د اسماء الرجال لوي حافظ وه او دې د حديثو طوالو حافظ وه دې په متن کې د هغه نه مخکې وه هغه په سند کې له ده نه مخکې وه نور دواړه ديو استاذ شاګردان وه څلورم راوي په سند د تير شوي حديث کې عمرو بن دينار المکي ابومحمد الاکرم الجمحي مولی موسی بن بازم طبقه يې څلورمه ده داستاذ تابعينو نه دي روی له البخاري مسلم وابي داؤد والترمذي والنسائي وابن ماجه شيخ الکل دي له رجالو د بخاري او مسلم نه دي رتبه په نزد ابن حجر ثقة عند الذهبي رتبه امام.

په سند کې پنځم راوي ذکوان ابوصالح السمان الزياد المدني دده طبقه دريمه ده له استاذ تابعينو نه دي روی له البخاري مسلم وابي داؤد والترمذي والنسائي وابن ماجة ، رتبه يې په نزد د ابن حجر ثقة ثبة عند الذهبي من الائمة الثقات .

په سند کې شپږم راوي صهيب دي يقال صهبان مولی العباس بن عبد المطلب طبقه يې دريمه ده استاذ د تابعينو روا له البخاري في الادب المفرد رتبه يې په نزد ابن حجر صدوق وذکر ابن حبان في کتاب الثقات .

اوس دې کې په کوم راوي جرحه ده دا نور راويان خو رجال البخاري دي يو صهيب پاتې دي هم د رجالو د بخاري نه دي خو په ادب المفرد کې او ابن حبان ذکر کړي په ثقاتو کې.

فعلم من ذلك تعصب الالباني . د الباني تعصب معلوم شو .

چې د خپلې رای مخالف حديث وګوري ضعيف ورته وايي :

مع انه ليس اهل لتصحيح والضعيف . الباني د تصحيح او د تضعيف اهل نه دي .

Scanned by CamScanner

لان الشرط اهلية التصحيح والتضعيف الحفظ والالباني ليس بحافظ الحديث .

شرط د تصحيح او تضعيف داده چې دا به هغه سړي وي چې حافظ به وي د حديثو او البانې حافظ نه دې.

كما أقر به في عدة المواضع فافهم ولا تكن من الغافلين .

الباني په خپله اقرار كړي چې زه حافظ د حديثو نه يمه ، كمپيوټر ته به ناست وه كتابونه به يې كتل غم دا وه چې دا شامله او د كمپيوټر دا مكتبې چې وي دا تقريباً ٢٥ كاله مخكې الباني او دده شاگردانو جوړې كړې ديهود و په مرسته او كوششونو دوي ته يې آسانه كړي او دا يې ورته برابرې كړي او دوي ورته كيناستل او په هر كتاب ولړيدلو چې اوس عربو ته لاړ شي هلته به ته مكتبو كې وگوري صحيح ابي داؤد ضعيف ابي داؤد چې دلته پاكستان كې كوم ابي داود دي دا غټ هلته دا نشته دي وړوكې ابوداؤد دي هغې ته صحيح ابي داؤد وايي د الباني جوړ شوې كتاب دي .

بيا لټوه صحيح ترمذي ضعيف ترمذي دا كومه ترمذي چې دلته ده دا هلته نشته يو وړوكي كتاب يو څو احاديث يې په كې راغونډ كړي د الباني په رأى موافق احاديث صحيح هغه نور يې رد كړي همداسې صحيح ابن ماجه ضعيف ابن ماجه صحيح نسائي ضعيف نسائي داسې ټول صحيح ترغيب الترهيب صحيح احياء العلوم داسې دا ټولو كتابونو كې يې كار كړي هغلته به هغه كتابونه پيدا كيږي چې كوم د الباني وي دا نور كتابونه ختم شوي نه پيدا كيږي .

هلته د الباني عظيمه چرچه ده او بيا يې آخر كې جرأت وكړو او كتاب يې وليكه صحيح مسلم ، ضعيف مسلم ، بس چې دا يې څنگه وليكه علماء د عربو پسې راپاڅيدل تر دې وخت يې ده ته غټ ملا ويلې خلكو ته پته نه وه چې دې كمپيوټر ته ناست دي خلكو ويلې گڼې دا حافظ دي او دومره ماهر دي چې په هر حديث او هر راوي جرحې كوي .

او هر څوك چې كمپيوټر ته كيني دا كار كولې شي دا قصه خوانې كې چې كوم كتابونه مونږ اخلو او دا تخريجونه پرې شوي دي د پاسه دا چا چې دا تخريجات كړي دا يو هم ملا نه دي ټولو معهدونه ويلې كمپيوټر يې ياد كړي شاملې يې مخې ته وي راړي را اخلي اسماء الرجال كتاب پرې گوري چې بل چاڅه ويلې دي بس گرز وركړي بيا خاصتاً چې دده د رأى

Scanned by CamScanner

مخالف وي هغه حدیث خو هسې هم مردود وي .

یو تحقیق د حافظ العراقي دي هغه مخکینې دي په احیاء العلوم باندې او بل دې مصرینو کې چې دي ابو غده تحقیق د ابو غده دا بیا ګذاره کوي او بعضې تحقیقات حافظ الکوثري کړي دي هغه مخکې شوي دي د کمپیوټر زمانه، نه وه د حفظ نه یې کړي او هغه محقق دي او دا نور چې کله هم کتاب اخلي تخریج والا مه اخلي ځکه دا تخریجات د وهابیانو دي او کالجیانو معهدیانو کړې دي محققین نه دي نو الباني کتاب ولیکه صحیح مسلم ضعیف مسلم .

دغه وخت کې بیا د مدینې منورې د یونیورسټي د ترمذي استاذ هغه کتاب پرې ولیکه په نوم د تنبیه المسلم على تعدي الالباني على صحیح المسلم ، چې الباني په امام مسلم تعدي وکړه چې دا په اتفاق د امت سره صحاح سته دي او په دې کې بیا دا دوه صحیحین دي په دې کې ضعیف روایات ډیر کم دي او دې ولږیده صحیح مسلم ضعیف مسلم او که خلکو دې پریښې وې صحیح بخاري ضعیف بخاري یې هم جوړولو دې ته هم ورنږدې شوې وه .

خو چې کله د عربو علماو پسې قلم پورته کړو نو سړي یې پسې واخیسته ما ته په مکه معظمه کې یو عربي شیخ وویل ما ته یې دعوت کړې وه او هغه ډیر کلک عالم هم وه ځکه هغه په انګلش پوهیده او د بهر ملکونو نه په چې استفتاءات راتلل حرم ته د هغې جواب کننده دغه شیخ یوسف وه .

او بل په جده کې د کلیاتو یو غټه اداره وه د لغاتو هغه کې دې استاذ هم وه هفته کې به یې دوه ورځې درس هلته کوه نو دغه شیخ یوسف راته د الباني ذکر وکړ چې ما ته د مدینې منورې د هغه یونیورسټي هغه شیخ الحدیث چې کوم په امام مسلم الباني رد کړې وه او دې شیخ الحدیث بیا کتاب ولیکه هغه واي راته حکایت وکړ چې د مدینې د یونیورسټي هغه علماء چې وهابیان وه هغوي تلاش وکړو چې موږ الباني د مدینې منورې یونیورسټي ته راولو او بیا یې د مدینې د مسجد خطیب کوو په دې تلاش کې شول او الباني ته یې دعوت ورکړو چې عربو ته راشي .

دا شیخ الحدیث وایي وویل چې زه هم په یونیورسټي کې وم او له ده سره وایي وران هم وم ځکه ده د الباني په رد کې کتاب لیکلې وه نو حذیفي چې خطیب د مسجد نبوي دي کلک

Scanned by CamScanner

اهل حديث دي وهابي دي نو حذيفي او دده ملګرو ډير قدريې ورکړو البانۍ ته او ډير عزت يې وشو په ټوله مدينه منوره کې خبره خوره وه چې الباني راغلې دي د ملاقات لپاره به خلک راتلل په دغه کال زمونږ يو ملګري هم دغه يونيورستي کې سبق ويلې .

يوه ورځ وايي مانځه کې ورسره خوا کې ودريدم ما رفع اليدين ونه کړه وايي دې دومره متشدد وه چې په مانځه کې ما نه روان شو او مخکې صف يې په لاسونو جدا کړل ځان يې هلته ځاى کړو چې زه له ده سره نه ودريږم ځکه رفع اليدين نه کوي .

ما ته زما دا ملګري دا قصه کوله چې ما رفع اليدين ونه کړو مانځه کې رانه روان شو مخکې صف کې يې ځان داخل کړو نو بيا د حرمينو امامان چې دي د شاهانو د اجازې نه بغير نه مقررېږي او دا دومره غټه رتبه ده په سعودي کې چې دومره رتبه دوزير هم نه وي وزارت اسان ده خو د حرمينو امامت په آسانه ، نه حاصليږي او هغوي پوره تحقيق او تلاش هم دې کې کوي چې د عمل په لحاظ هغه سړي روغ وي .

نو دې مشائخو الباني ته وويل چې کله شا فهد مدينې منورې ته راشي مونږ به تاته موقعه د تقرير درکړو او ته به تقرير وکړي دې به خپلو خبرو نه متأثر کړي نو بيا به مونږ پيش کش وکړو چې صيب ده ته اجازت ورکړي چې کليه کې داخل شي دلته په يونيورستي کې شيخ شي بيا به په مرور د وخت سره تا مسجد نبوي کې مونږ خطيب کړو .

حديث کې راځي نبي عَلَيْهِ السَّلَامُ فرمايي :

المدينة كالكير تنفي الخبث . مدينه منوره چې ده دا د آهنګر بټي ده خبث زنګونه مرداريانې ختموي .

خپله هغه چيرته داسې مردار ځان سره پريښودل وايي چې څنګه مسجد نبوي کې شورى جوړه شوه په دې کې شاه فهد او نور ارکان ناست دي نو وايي الباني ته موقعه ورکړل شوه چې دا عالم ده ميلمه ده لږ بيان به وکړي دې پاځيده چې کله يې بيان وکړو شاه فهد ډير ورته متوجه وه په آخره کې دده له خولې نه دا خبره ووتله چې مونږ ملک فهد ته يو پيشکش لرو او هغه دا دې چې دا روضه د نبي عَلَيْهِ السَّلَامُ مسجد نبوي کې داخله ده ته کوشش وکړه چې نبي اکرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دې ځاى نه وباسي او جنت البقيع کې يې دفن کړي ځکه دې مسجود د زرګونه خلکو ګرځدلې دي وروسته خلک ده پسې مونځ کوي او خلک دې قبر ته سجدې

Scanned by CamScanner

کوي د ټولو خلکو مونځونه خراب شول .

چې څنګه یې وایي دا خبره له خولې نه ووتله نو ملک فهد ورته اشاره وکړه چې خاموش شه بیا ده کې خو نور جرأت نه وه غلې شو دعاء ته یې هم پرې نه خود وایي کینه .

حذیفي او ده ملګرو ته یې وویل چې تاسو ددې انسان پیشکش ما ته کوي چې څه د پاسه ۱۴۰۰ کاله دا امت تیر شوې دې یو عالم هم نه پیدا کیدو چې نبي عَلَيْهِ السَّلَام یې دې ځای نه ایستلې وای دا په زمانه د عبد الملک بن مروان کې دخیل في المسجد کړیدلې دې دا دومره امت پیغمبر عَلَيْهِ السَّلَام ته سجده کړې ده دا ټول مشرکین تیر شوې .

ډیر زیات غصه شو بیا یې ۲۴ ساعته وخت ورکړو چې سعودي عرب کې الباني ونه ګورم تاسو یې راته صفت کړې کنه دده سر د پریکولو دې او بیا یې سیاسي پابندي پرې ولږوله چې د حج او عمرې لپاره دې هم الباني دې ملک ته نه راځي همغه وه چې وي شړه او الباني یې په سعودي عرب بند کړو .

خو چونکې په عربو کې اشاعت د وهابیانو ډیر دې نو همغه مکتبو کې او همغه خو سیاسي خلک دي شاهان نور دې ته متوجه نه دي چې دا ستاسې زیر تحت تعلیم او تربیه کوم اشاعت کوي همغه اشاعت چې روان دې نو د الباني کوشش او سعیه روانه ده نو ټول سعودي کې د الباني قبضه ده هر څوک الباني پیژني نور یو امام هم نه پیژني چې حدیث ورته پیش کړې وایي الباني دې باره کې څه وایي نو دومره مقرب ده همغه خلکو کې .

نو الباني دا مخکې حدیث ته ضعیف ویلې دې خو ما د همغې تحقیق د رجالو تاسو ته ذکر کړو چې دا تعصب د الباني دې .

دویم روایت :

ان عمر بن الخطاب رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قبل ابا المسلم الخولاني رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ بين عينيه .

عمر فاروق رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ښکل کړو ابا مسلم خولاني په تندي باندې .

دا حدیث حلیة الاولیاء ذکر کړې جلد ۲ صفحه ۱۲۹ کې ، اسود عنسي چې ورته وایي د پیغمبرۍ دعوی یې کړې وه ابي مسلم خولاني پسې څوک ولیږل ورته یې وویل :

أتشهد ان محمد صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رسول الله ؟ قال : نعم : قال فتشهد اني رسول الله

Scanned by CamScanner

صلی الله علیه وسلم ؟ قال ما اسمع .

گواهي کوي چې زه هم رسول الله یمه ابي مسلم ورته وویل دا ما نه دي اوریدلي.

قال : فامر بنار عظیمة فأججت . یو غټ اور یې بل کړو هغه یې په لمبو کې شو .

وطرح فیها ابو مسلم فلم تضره . ابو مسلم خولاني یې دې اور ته واچوه اور تکلیف ورته

کړو ابي مسلم ته دا دده کرامت وه .

فقال له اهل مملکته ان ترکت هذا في بلدك افسدها علیك .

دا وشړه جلا وطن یې کړه کنې دا علاقه به درته خرابه کړي .

فأمره به بالرحیل فقدم المدینة وقد قبض رسول الله صلی الله علیه وسلم واستخلف ابوبکر

فعقل راحلته علی باب المسجد وقام الی ساریة من سواري المسجد یصلي الیها فبصره به عمر بن

الخطاب رضي الله عنه فاتاه .

عمر فاروق رضي الله عنه ورته راغي .

فقال من این الرجل . دا څوک دي .

قال من الیمن . د یمن نه راغلي .

آوازه راغلي وه چې ابو مسلم خولاني رضي الله عنه یو صحابي دي او اسود عنسي اور ته

غورځولي خو حضرت عمر رضي الله عنه یې نه پیژني چې هغه دا سړي دي نو تپوس تري کوي :

قال فما فعل عدو الله بصاحبنا الذي حرقه بالنار فلم تضره .

قصه راته وکړه چې عدو الله چې اسود عنسي وه زمونږ ملګري هغه چې اور ته یې

غورځولي وه او تکلیف نه وه ورکړې څه یې ورسره کړي وه .

قال ذاك عبد الله بن ثوب . خپل نوم یې واخیست اباسلم یې کونیه وه .

قال نشدتك بالله انت هو ؟ قسم درکوم هغه ته یې .

قال اللهم نعم . قال فقبل ما بین عینیه .

په تندي یې ښکل کړو .

Scanned by CamScanner

ثم جاء به حتی اجلسه بینه وبین ابي بکر وقال الحمد لله الذي لم یمتني من الدنیا حتی اراني في امة محمد صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ من فعل به کما فعل بابراهیم خلیل الرحمن عَلَيْهِ السَّلَام.

هغه ذات لره ثنا ده چې تر هغې پورې مې نه کړمه چې ما په امت د نبي عَلَيْهِ السَّلَام کې هغه خلک ولیدل چې هغوي سره کفارو هغه ظلم وکړو کوم چې ابراهیم عَلَيْهِ السَّلَام سره نمرود کړې وه هغه اور نه وه سوځولې معجزه دې هغه ده دې اوروته سوځوه کرامت ده ده شو.

دریم روایت:

ان عمر بن الخطاب رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قبل رأس ابي بکر رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ.

ابن ابي الدنیا کتاب لیکلي په نوم د الاخوان جلد ۱ صفحه ۱۶۵:

حدثنا ابوطالب عبد الجبار من عاصم حدثنا عبید الله بن عمر عن بصیرة عن الحسن عن ابي رجاء العطاردي قال: قدمت المدینة فرأیت عمر یقبل رأس ابي بکر رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا.

راغلمه عمر فاروق رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ مې ولید چې د صدیق اکبر رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ سریې بښکلوه.

دا حدیث امام سیوطي رَحِمَهُ اللَّهُ په جامع الاحادیث جلد ۲۵ صفحه ۳۰۷ کې ذکر کړې دي.

څلورم روایت:

ان اباعبیدة رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قبل ید عمر بن الخطاب رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ.

دا حدیث الاخوان لابن ابي الدنیا جلد ۱ صفحه ۱۵۵ کې ذکر کړې فرمایي:

حدثنا علي بن الجعد قال اخبرني عبد الملك بن حسین عن زیاد بن فیاض عن تمیم بن سلمة ان عمر بن الخطاب رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ لما قدم الشام استقبله ابو عبیدة رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فنزل فقبل یده.

عمر فاروق رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ چې کله شام ته راغي مخې ته ابو عبیدة رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ورته راغې راکوز شولاس یې ورته ښکل کړو.

همدغه حدیث امام بیهقي په سنن کې ذکر کوي جلد ۲ صفحه ۳۴۷ د هغې الفاظ دادي:

Scanned by CamScanner

لما قدم عمر رضي الله عنه الشام استقبله ابو عبيدة بن جراح رضي الله عنه فقبل يده ثم خلوا يبكيان .

دواړو ژړل د ډير محبت نه .

قال فكان يقول تميم تقبيل اليد سنة .راوي وايي چې تميم رضي الله عنه به ويل :

تقبيل اليد سنة . د نيکانو لاس ښکلول سنت دي .

همدا حديث امام بيهقي په شعب الايمان جلد ۱۸ صفحه ۴۷۵ کې ذکر کړي. ابن اعرابي په قبل والمعانقة والمصافحة جلد ۱ صفحه ۹ کې ذکر کړي .

پنځم روايت :

ان زيد بن ثابت رضي الله عنه قبل يد عبدالله بن عباس رضي الله عنهما .

دا حديث ذکر کړي په الرخصة في تقبيل اليد لابن المقري جلد ۱ صفحه ۳۲ کې :

حدثنا محمد بن علي نا ابو يشجب يعرف ابن خيران نا علي بن محمد بن شبيب نا احمد بن علي بن زيد نا الحسن بن داؤد الاحمر حدثنا حماد بن سلمة عن عمار بن ابي عمار ان زيد بن ثابت ركب يوما .زيد بن ثابت رضي الله عنه يو ورځ سپور شو په آس يا په اوښ باندې .

فاخذ ابن عباس بركابه .ابن عباس رضي الله عنه ورته هغه رکاب ونيوه خدمت کې ولاړ دي دده خپي ته رکاب جوړوي .

فقال تنح يا ابن عم رسول الله صلى الله عليه وسلم .

زيد ابن ثابت رضي الله عنه ورته وايي يو طرف ته شه لرې شه دې ځاى نه يعنې د آس رکاب ما ته مه نيسه ته د نبي عليه السلام د تره زامنو کې يې .

فقال : هكذا امرنا ان نفعل بعلمائنا وكبرائنا .مونږ ته امر د شريعت د غسې دي چې مونږ آداب د علماو کوو ته عالم يې زيد ابن ثابت عالم وه په ميراثو کې چې دوي آس ته خيژي علماء او مشران مونږ به رکاب ورته نيسو .

فقال زيد أرني يدك . زيد ابن ثابت رضي الله عنه ورته وايي لاس دې راکړه .

Scanned by CamScanner

فاخرج يده. لاس يې ورته راوويسته.

فقبلها. حضرت زيد رضي الله عنه د حضرت ابن عباس رضي الله عنه لاس ښكل كړو.

فقال: هكذا امرنا ان نفعل باهل بيت نبينا صلى الله عليه وسلم.

مونږ ته هم امر دي چې مونږ اهل بيت نبوي سره داسې عمل وكړو او ته د اهل بيت نبوي نه يې او ابن عباس رضي الله عنه د حضرت زيد رضي الله عنه نه په عمر كې كشر وه ابن عباس رضي الله عنه د حضرت زيد رضي الله عنه لاس ښكل كړو د شرافت علمي نه او حضرت زيد رضي الله عنه د ابن عباس رضي الله عنه لاس ښكل كړو له شرافت نسبي نه.

دا حديث ذكر كړي ابن عساكر په تاريخ خپل جلد ۱۹ صفحه ۳۲۵، امام سيوطي رحمه الله ذكر كړي په جامع الاحاديث جلد ۳۵ صفحه ۴۸، ابن بطال ذكر كړي په شرح د بخاري جلد ۹ صفحه ۱۹۴ كې، علامه مناوي ذكر كړي په فيض القدير على جامع الصغير جلد ۲ صفحه ۲۸ كې، بدر الدين عيني ذكر كړي په شرح د بخاري جلد ۲۲ صفحه ۱۲ كې.

شپږم روايت:

ان عمر و جمع من الصحابة رضي الله عنه قبلوا رأس عبدالله بن حذافة رضي الله عنه.

حضرت عمر فاروق رضي الله عنه او د صحابه وو يوه ډله د عبدالله ابن حذافه رضي الله عنه سر ښكلوي.

له څه وجې يې ښكلوي وجه يې دا وه چې عبدالله بن حذافه د يو لوي لښكر سره امير المؤمنين رضي الله عنه په طرف د روميانو وليږه.

فاسره الروم فذهبوا به الى ملكهم فقالوا ان هذا من اصحاب محمد فقال له الطاغية.

باچا ورته وويل:

هل لك ان تتنصر و أشركك في ملكي وسلطاني.

بيا به تا شريک كړم په بادشاهي او سلطان كې، نصراني شه.

فقال له: عبدالله لو اعطيتني جميع ما تملك وجميع مملكة العرب على ان ارجع عن دين

Scanned by CamScanner

محمد صلى الله عليه وسلم طرفة عين ما فعلت .

كه ته تو له بادشاهي راكړي او عرب چې څومره دي دا ټول هم راكړي وابه نه ورم له دين د محمد صلى الله عليه وسلم نه د سترګو رپ قدري به ترې هم اخوا نه شم دا كار به ونه كړم ، بادشاه ورته وايي : اذاً أقتلك . بيا به دې مړ كړم .

قال انت وذاك . ته او دغه كار كوه كنه مړ مې كړه درسره يمه .

قال فامر به فصلب . امر يې وكړو چې دا زوړند كړي .

وقال للرماة . وي ويل غشي ويشتونكو ته :

ارموه قريباً من يديه قريباً من رجليه . وي وولې په لاسو او خپو په سينه يې مه ولې په لاسو او خپو په غشو ويشتل كيږي بادشاه ورته ولاړ دي .

وهو يعرض عليه وهو يأبى . ورته وايي نصراني شه او هغه انكار كوي .

ثم أمر فأنزل . امر يې وكړ وايي راكوزيې كړي .

ثم دعا بقدر وصب فيها ماء حتى احترقت . يوه غټه كټوي راوړه هغې كې اوبه واچولې تر دې چې اوبه ګرمې شوي وه خوټيدې .

ثم دعا باسيرين من المسلمين . د دې مسلمانانو نه دوه بنديان يې راوستل هغوي ته يې نصرانيت پيش كړو هغوي انكار وكړو .

خپلو فوجيانو ته يې وويل دا دې ګرمو اوبو ته واچوي .

فلما ذهب به بكى . كله چې هغه مسلمانان دې ګرمو اوبو ته راولې وي ژړل .

فقيل له إنه قد بكي . چا بادشاه ته وويل هغه سړي چې دې ګرمو اوبو ته غورزوو ژاړي .

فظن انه رجع . كيدې شي نصراني شي .

فقال ردوه فعرض عليه النصرانية فأبى . ده ورته نصرانيت پيش كړه هغه انكار وكړو .

قال فما ابكاك ؟ نو ژاړې ولې .

قال ابكاني اني قتلت هي نفس واحدة تلقى هذه الساعة في هذا القدر فتذهب فكنت اشتهي

Scanned by CamScanner

أن يكون بعدد كل شعرة في جسدي نفس تلقى هذا في الله عزوجل.

ژړا مې دې باندې ده چې زما يو نفس دې اوس كړايي ته غورځيږي نو شهيد كيږي كاش زما په وجود چې څو مره ويښتان دي د هر ويښته بدل كې زما تنې واي چې دومره ځايه شهيد شوې واي په دې ژاړم.

قال له الطاغية هل لك ان تقبل رأسي واخلي عنك؟ عبد الله بن حذافه رضي الله عنه يې راووست بادشاه ورته وويل كه زما سر د تعظيم لپاره ښكلوي نو زه به دې خوشې كړم.

قال عبدالله وعن جميع اسارى المسلمين؟ سر دې ښكلوم يو اځې ما خوشې كوې كه دا ټول مسلمانان.

قال عبدالله: فقلت في نفسي عدو من اعداء الله. د خداى غټ دشمن.

فأقبل رأسه. سر ښكلوم.

يخلي عني وعن اسارى المسلمين لا ابالي. خوشې به كړي ما او ټول مسلمانان خير دي باك نه كوي.

قال فدنا منه وقبل رأسه. ورنږدې شو دې بادشاه ته سر يې ورته ښكل كړو.

فدفع اليه الاسارى. بنديان يې وركړل را خوشې شول.

مدينه منوره كې آوازه شوه يو بل ته به يې سترګې وهلې ويل به يې چې عبد الله بن حذافه هغه سړي دي چې د كافر سر يې ښكل كړي.

فقدم بهم على عمر فاخبر عمر بخبره. چا عمر فاروق رضي الله عنه خبر كړ چې عبد الله بن حذافه رضي الله عنه كمال كړي او خلك پسې خبرې كوي.

عمر فاروق رضي الله عنه لويه اجتماع جوړه كړه ټول خلک يې د مدينې منورې راغونډ كړه.

فقال حق على كل مسلم ان يقبل رأس عبدالله بن حذافة وانا ابدأ فقام عمر رضي الله عنه فقبل رأسه. په هر مسلمان واجب دي چې هغه به د عبد الله بن حذافه رضي الله عنه سر ښكلوي اول شروع زه كوم را پاڅيده د خلكو مخكې ده سرو رلره ښكل كړو وايې راشي تاسې هم سر دده ښكل كړي ده خو څه بد كار نه دي كړې چې ديو كافر سر يې ښكل كړو او دومره مسلمانان

Scanned by CamScanner

يې پرې خوشي کړه او تاسي لا اوس پېغورونه هم ورکوي .
نو د خلکو خولې يې هم بندي کړي او مونږ ته دا جزيه ثابته شوه چې صحابه وو د د سر
ښکل کړې دي .
دا حديث ابو نعيم په معرفة الصحابة جلد ۱۱ صفحه ۳۵۲ کې ذکر کړي ، سبل الهدای
والرشاد في سيرة خير العباد ذکر کړي په جلد ۱۱ صفحه ۳۶۱ کې ، ابن سعد ذکر کړي په
طبقات خپل جلد ۱ صفحه ۱۹۹ کې ، ابن عساکر ذکر کړي په تاريخ خپل جلد ۲۷ صفحه ۲۵۸
کې ، امام ذهبي ذکر کړي په تاريخ الاسلام جلد ۱ صفحه ۴۲۵ کې ، ابن کثير
ذکر کړي په البداية والنهاية جلد ۷ صفحه ۲۴۷ کې .

اوم روایت :

ان معاوية رضي الله عنه قبل رأس عثمان رضي الله عنه.
دا حديث ذکر کړې تاريخ دمشق جلد ۵ صفحه ۲۱۸ کې .
بعث عثمان بن عفان المسور بن مخرمة الى معاوية رضي الله عنه يعلمه انه محصور ويأمره ان
يبعث اليه جيشاً سريعاً يمنعونه .
عثمان رضي الله عنه مسور بن مخرمه يې وليږه په ايامو د محاصرې کې چې دې محصورو د
معاويه رضي الله عنه خبر کړه چې يو تيز لښکر راوليږي چې ماته مدافع شي د دې ظالمانو نه مې
بچ کړي .
فلما قدم على معاوية رضي الله عنه وابلغه ذلك ركب معاوية رضي الله عنه نجائبه ومعه معاوية بن
حديج ومسلم بن عقبة . کله چې مسور بن مخرمة رضي الله عنه شام ته ورسيده معاويه رضي الله عنه
خپله هم په آس راسپور شو .
ومعه معاوية بن حديج مسلم بن عقبة فسار من دمشق الى عثمان عشراً فدخل المدينة
نصف الليل فدق باب عثمان فدخل فأكب عليه فقبل رأسه .
معاويه رضي الله عنه د شپې راورسيده او پرې راتيټ شو د ده سر يې ښکل کړو .

Scanned by CamScanner

اتم روایت :

ان ابوبكر صديق رضي الله عنه قبل خد عائشة رضي الله عنها .

دا حديث صحيح البخاري بيروت چاپ جلد ۳ صفحه ۱۴۲۶ کې ذکر ده رقم د حديث ده ؛ ۳۷۰۴ دا او به د روایت دي ؛

قال البراء فدخلت مع ابي بكر على اهله فاذا عائشة رضي الله عنها ابنته مضطجعة قد اصابتها حمى فرأيت أباها فقبل خدها وقال كيف انت يا بنية .

دا حديث امام بيهقي په سنن خپل جلد ۲ صفحه ۳۴۳ کې هم ذکر کړی .

دارنګې معجم الکبير د طبراني جلد ۱۷ صفحه ۲۲ کې هم ذکر کړي .

نهم روایت :

ان جابر رضي الله عنه قبل اباه بعد موته .

خپل والد صاحب يې شهيد شوې وه حضرت جابر رضي الله عنه راغې ښکل يې کړو .

دا حديث ذکر کړي ابن اعرابي په القبل والمعانقة والمصافحة جلد ۱ صفحه ۳۵ کې فرمايي :

اخبرنا يحيى بن ابي طالب الباعبدالوهاب بن مسلم عن ابي الزبير عن جابر رضي الله عنه قال : لما قتل أبي يوم احد أتيته وهو مسجي فجعلت اكشف عن وجهه اقبله والنبي صلى الله عليه وسلم رأني ولم ينهني .

حضرت جابر رضي الله عنه فرمايي چې هر کله چې زما والد شهيد شو په ورځ د احد زه ورته راغلم او دې په څادر کې پټ وه نو شروع شوم زه لوڅ مې کړ مخ ورلره ښکلوه مې او نبي عليه السلام ما ته کتل او زه يې نه منع کولم نو د شهيد او مړي ښکلول ترې ثابت شو چې دا جائز دي .

لسم روایت :

ان ابوهريرة رضي الله عنه قبل بطن حسن رضي الله عنه.

Scanned by CamScanner

دا حديث ذکر کړي مسند احمد جل د ۱٦ صفحه ۲۰۱ کې فرمايي :

حدثنا محمد بن ابي عدي عن ابن عون عن عمير بن اسحاق قال كنت مع الحسن بن علي فلقينا ابو هريرة رضي الله عنه فقال : ارني اقبل منك حيث رأيت رسول الله صلى الله عليه وسلم يقبل قال فقال بقميصه قال فقبل سرته .

حضرت ابو هريرة رضي الله عنه حضرت حسن رضي الله عنه ته فرمايي را وښايه ما ته هغه ځای چې ما نبي اکرم صلى الله عليه وسلم ليدلې وه چې ته به يې پرې ښکلولې راوي وايي چې حضرت حسن رضي الله عنه اشاره قميص ته وکړه .

قال فقال بقميصه .

تعديت د قال چې په باء راشي په معنی د اشارې سره وي نو قميص ته يې اشاره وکړه قميص يې اوچت کړو. حضرت ابو هريرة رضي الله عنه د حضرت حسن رضي الله عنه نوم ښکل کړو ، ځکه دده په ماشومتوب کې نبي عليه السلام په دغه ځای شونډې مبارکې ايخې وې هغه تبرک پرې حاصلوي ، بعضې خلک ورته نو وايي.

شعيب الارنوط په نوم باندې چې کوم تخريج دی او تخريجات يې کړي دده نه هم ډيرې زياتې غلطې شوې دي دده د مسند احمد تخريج کړي او صحيح ابن حبان تخريج يې هم کړي د مسند احمد په تخريج کې دغه حديث ته يې ضعيف ويلې دي وايي ددې په سند کې عمير بن اسحاق راغلې دي باقي رجال د صحيح بخاري دي سوا د عمير بن اسحاق نه دده د وجې نه يې حديث ضعيف کړي دي ، بيرته بيا په صحيح ابن حبان جلد ۱۵ صفحه ۴۲۰ ابن حبان همدا حديث ذکر کوي او بيا وايي ؛

قال شعيب الارنوط اسناده صحيح .

نو ددوي حافظې نشته .

دا حديث ذکر کړي امام بيهقي په سنن خپل جلد ۲ صفحه ۱۸ کې امام طحاوي ذکر کړي په مشکل الآثار جلد ۴ صفحه ۲٦۷ کې ، هاجري ذکر کړي په الشريعة جلد ۴ صفحه ۳۳۲ کې ، احمد بن حنبل ذکر کړي په فضائل الصحابة جلد ۳ صفحه ۳۵۴ کې ، خطيب بغدادي ذکر کړي په تاريخ بغداد جلد ۴ صفحه ۱۳۲ کې ابن کثير ذکر کړي په البداية جلد ۸

Scanned by CamScanner

صفحه ۳۶ کې .

يولسم روايت :

ان يزيد بن الاسود رضي الله عنه قبل كف واثلة ابن الاسقع رضي الله عنه.

حضرت يزيد د حضرت واثله رضي الله عنه كف بنكل كړو .

دا حديث ذكر كړي القبل والمعانقة والمصافحة د ابن اعرابي جلد ۱ صفحه ۴۴ کې فرمايي :

حدثنا عباس الدوري حدثنا شبابة حدثنا هشام بن الغاز حدثنا حيان ابو النضر قال قال لي واثلة بن الاسقع قدني الى يزيد بن الاسود .

ابو النضر وايي چې واثله بن اسقع ماته وويل چې ما يزيد بن اسود ته بوځه .

فانه قد بلغني ان اليه . هغه بيمار ده ورځمه .

فقدته فلما دخل عليه قلت انه ثقيل قد وجه وذهب عقله فقال نادوه فقلت هذا اخوك واثلة قال اظن شبابة قال فلما سمع ان واثلة قد جاءه قال فرأيته يلتمس بيده .

هغه چا پوه کړو چې حضرت واثله رضي الله عنه راغي د هغه د سترګو نظر کمزوري وو لاس يې تپه وو وايي ما را واخيسته لاس د واثله .

فجعلتها في يده . د حضرت واثله رضي الله عنه لاس مې د حضرت يزيد رضي الله عنه په لاس کې کيخود .

فجعل يقلب كفه . شروع شو چې لاس د حضرت واثله رضي الله عنه يې اړوه راړوه .

ويضعها مرة على فؤاده ومرة على وجهه وعلى فيه . كله هغه لاس د واثله بن اسقع رضي الله عنه په زړه ږدي کله يې په مخ باندې ږدي کله يې په خوله باندې ږدي .

والما أراد ان يضع يده موضع يد واثلة من رسول الله صلى الله عليه وسلم .

مقصد يې دا وه چې کېږدي لاس خپل په هغه ځاى باندې چې حضرت رسول الله صلى الله عليه وسلم حضرت واثله رضي الله عنه ته لاس ايخي وو .

دا حديث ذكر كړي ابن قدامه په المتحابين في الله جلد ۱ صفحه ۹۱ کې .

Scanned by CamScanner

دريم مبحث : د تابعينو رَحِمَهُمُ اللَّهُ عمل مع الصحابة رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وفيما بينهم :

ادب المفرد د امام بخاري جلد ۱ صفحه ۳۳۸،۳۳۸ عبد الرحمن بن رزين فرمايي : مونږ ربذه مقام ته لاړو چا مونږ ته وويل دلته سلمه بن الاکوع صحابي موجود دي مونږ ورغلو .

حدثنا ابن ابي مريم قال ثنا عطاف بن خالد حدثني عبد الرحمن بن رزين قال مررنا بالربذة فقيل لنا ها هنا سلمة بن الأكوع فأتيناه .

فسلمنا عليه فأخرج يديه . لاسونه يې راوويستل د څادر نه وي ويل :

بايعت بهاتين نبي الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ . په دغه لاسونو مې رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سره بيعت کړي دي .

فأخرج كفا له ضخمة . لاس يې راوويست چاغ .

كانها كف بعير فقمنا اليها فقبلناها . مونږ ورپاڅيدو مونږ ښکل کړو .

تابعي دي د صحابي لاس ښکلوي .

ادب المفرد باندې الباني تخريج کړې لاندې ليکي :

اقر الباني في ذيليه في تحسين الحديث وقال حسن الاسناد .

دا حديث ذکر کړي امام طبراني په معجم الاوسط جلد ۲ صفحه ۱۶۷ کې .

علامه هيثمي ذکر کړي په مجمع الزوائد جلد ۷ صفحه ۳۵۴ کې .

دويم روايت :

ان يحيى بن الحارث الذماري رَحِمَهُ اللَّهُ قال يد واثلة بن الأسقع رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ.

دا حديث مذکور دي په معجم الکبير جلد ۵۱ صفحه ۴۶۹ کې فرمايي :

حدثنا محمد بن هارون بن محمد بن بكار الدمشقي حدثنا محمود بن خالد حدثنا مروان بن محمد الطاطري حدثنا ابو عبد الملك الفزاري حدثني يحيى بن الحارث الذماري قال

Scanned by CamScanner

لقيت واثلة بن الاسقع فقلت بايعت بيدك هذه رسول الله ﷺ فقال نعم فقلت اعطني يدك اقبلها فاعطانيها فقبلتها.

ما ورته وویل په دې لاس دې بیعت کړې رسول الله ﷺ سره؟ ویلې او ما ویل لاس دې راکه ښکلوم یې، لاس یې راکړو ما ښکل کړو.

دا حدیث ذکر کړي علامه هیثمي په مجمع الزوائد جلد ۷ صفحه ۳۵۳ کې.

دریم روایت:

ان ثابت رحمه الله قبل يد انس ابن مالك رضي الله عنه.

امام ابي یعلی په مسند خپل جلد ۶ صفحه ۲۱۲ کې دا حدیث ذکر کړې:

حدثنا محمد بن مرزوق حدثنا محمد بن عبدالله الانصاري حدثنا ابي عن جميلة ام ولد انس بن مالك قالت كان ثابت اذا اتى أنساً قال انس يا جارية هاتي لي طيبا امسح يدي فان ابن ام ثابت رضي الله عنه اذا جاء لم يرض حتى يقبل يدي.

حضرت ثابت به چې کله حضرت انس رضي الله عنه ته راغي انس رضي الله عنه به خپلې وینځې ته چې جمیله نو میږي هغې ته اواز کوي لږ خوشبوي راکړه چې لاس باندې ومږم وجه داده چې حضرت ثابت نه راضي کیږي ترڅو لاس زما ښکل نه کړي ده به له عاجزي نه خپل وس کوه چې لاس ورته پرې نږدي وایي حضرت ثابت چې زما لاس ښکل کړې نه وای راضي کیږي وویل به یې چې دا خو هغه لاس دې چې لږیدلي د نبي علیه السلام د لاس سره.

دا حدیث ذکر کړي امام بیهقي په شعب الایمان جلد ۴ صفحه ۱۲۱ کې، علامه هیثمي په مجمع کې ذکر کړي جلد ۱ صفحه ۱۵۵ کې، دا حدیث حلیة الاولیاء کې ذکر کړي جلد ۲ صفحه ۳۲۷ دې کې الفاظ بدل دي:

ثابت البناني يقول قلت لانس ابن مالك احب ان اقبل ما رأيت به رسول الله ﷺ.

دا مې راماندې چې زه هغه ځای ښکل کړم په کوموسترګو چې تا رسول الله ﷺ کتلي کذا اجازت وي دا سترګې دې ښکلوم.

فامكنه من عينيه. نو اجازت یې ورکړو چې سترګې مې ښکل کړه نو هغه دده سترګې

Scanned by CamScanner

ښکل کړي چې تا په دې سترګو نبي عليه السلام ته کتلي .

څلورم روایت :

ان ابو مالك الاشجعي رحمه الله قبل يد عبدالله بن اوفى رضي الله عنه.

دا حديث مذكور دي په الرخصة في تقبيل اليد د محمد بن ابراهيم المقري شيخ البخاري جلد ۱ صفحه ۲۵ کې :

حدثنا محمد بن عبدالله بن عبد السلام البيروتي مكحول حدثنا يوسف بن سعيد بن مسلم حدثنا خالد بن يزيد حدثنا ابو مالك الاشجعي قال قلت لعبدالله بن ابي اوفى ناولني يدك التي بايعت بها رسول الله صلى الله عليه وسلم فناولنيها فقبلتها .

پنځم روایت :

ان ابو النضرة رضي الله عنه قبل خد الحسن رضي الله عنه.

دا حديث ابي داؤد ذکر کړي جلد ۲ صفحه ۷۷۷ کې :

حدثنا ابو بكر بن ابي شيبة حدثنا المعتمر عن اياس بن دغفل قال رأيت أبا نضرة قبل خد الحسن بن علي رضي الله عنهما.

دا حديث امام بيهقي سنن خپل کې ذکر کړي جلد ۲ صفحه ۳۴۴ ، ابن ابي الدنيا ذکر کړي په الاخوان جلد ۱ صفحه ۱۶۶ کې .

شپږم روایت :

ابو العالية رحمه الله قبل تفاح مدفوعه من كف انس رضي الله عنه.

د حضرت انس رضي الله عنه په لاس کې مڼه وه سيب چې ورته هم وايي اوس يې را اوس يې په لاس کې ابو العالية ته يې چې ورکړه هغه ښکل کړه ځکه چې د حضرت انس رضي الله عنه لاس ورسره لګيدلي وه .

دا حديث ذکر کړي القبلة والمعانقة والمصافحة جلد ۱ صفحه ۴۲ کې فرمايي :

حدثنا محمد بن اسماعيل حدثنا ابو سلمة هو موسى بن اسماعيل التبوذكي حدثنا حماد بن

Scanned by CamScanner

سلمة حدثنا ثابت ان انسا دفع الى ابي العالية تفاحة فجعلها في كفه وجعل يمسحها ويقبلها ويمسحها بوجهه وقال: تفاحة مست كفا مس كف النبي صلى الله عليه وسلم.

ثابت صاحب فرمايي حضرت انس رضي الله عنه حضرت ابو العالية ته منه وروا چولـه هغه لاس کې ونيوله هغه يې داسې مسحه کوله بيا يې ښکلوله او په مخ يې مږله څکه دې مڼې سره لاس لږيدلی کوم لاس چې د نبي عليه السلام د لاس سره لږيدلی وه يعنې دې مڼې سره د حضرت انس رضي الله عنه لاس لږيدلی او د حضرت انس رضي الله عنه لاس سره د نبي عليه السلام لاس لږيدلي له هغې وجې نه دې مڼې ته د برکت عقيده ساتي او پر مخ يې مږي او راکاږي.

المبحث الرابع : في ذكر أقوال الفقهاء والمحدثين من المذاهب الأربعة المعروفة وغيرهم :

فقهاء نه در المختار جلد ۵ صفحه ۷۰۱ ذکر کوي :

ونقل المصنف عن الجامع انه لا بأس بتقبيل يد الحاكم والمتدين السلطان العادل وقيل السنة. باک نشته دي په ښکلولو د حاکم متدين کې چې عادل بادشاه وي چا ويلي سنت دي.

وتقبيل رأس العالم اجود كما في البزازية ولا رخصة فيه لغيرهما.

د غير عالم او د غير عادل بادشاه تقبيل کې اجازت نشته.

وفي المحيط ان لتعظيم اسلامه واكرامه جاز وان لنيل الدنيا كره.

که د اسلام او اکرام لپاره وي جائز دي عامو خلکو کې هم او که د دنيا د حصول لپاره وي مکروه دي.

او دا مسئله هم دلته راغله که طلب د عالم او زاهد نه وشي :

ان يدفع اليه قدمه ويمكنه من قدمه ليقبله اجابه وقيل لا.

چا ورته وويل دا قدم راته پريږده ښکلوم يې فقهاء مختلف دي بعضې وايي اجابه خبره دې ومني قدم دې ورته پريږدي چې ښکل يې کړي. قيل لا، چا ويلي نه دې پريږدي. بيا وايي :

Scanned by CamScanner

يكره تقبيل المرأة فم اخرى او خدها عند اللقاء او الوداع .

ښځه چې بله ښځه په خوله ښکلوي او يا يې رخسار ښکلوي د ستړي مشو او مخدنې په وخت کې مکروه دي خو دا ټول حمليږي په شهوت باندې که يوه زنانه وي او ذي عزت وي او هغې ته خلک ښه عقيده لري شيخه صالحه ده هغه صورة بيا ترې مستثنی ده.

بعضې خلک داسې کوي چې چا ته لاس ورکړي نو خپل لاس ښکل کړي مونږ ير داسې ګورو .

وكذا ما يفعله الجهال من تقبيل يد نفسه فهو مكروه فلا رخصة فيه .

نو دا هم وايي مکروه دي ، بعضې خلک داسې وي چې د عالم د وړاندې يو ځل ځکه ښکلوي بيا وړاخيږي .

وكذا ما يفعلونه من تقبيل الارض بين يدي العلماء والعظماء فحرام .

د فقهاء لفظ د حرام نه مکروه تحريمي مراد وي .

والفاعل والراضي به آثمان لانه يشبه عبادة الوثن .

فاعل او راضي په دې کار دواړه ګنهګار دي ځکه دا مشابه دي د عبادت د بُت سره.

وهل يكفران . کافر کيږي په دې عمل سره .

على وجه العبادة والتعظيم كفر وان على وجه التحية لا .

که هسې اکرام او تحيه وي کافر کيږي نه مرتکب د کبيرې جوړيږي او که په نيت د عبادت باندې وي بيا کفر دي .

وفي الوهبانية يجوز بل يندب القيام تعظيماً للقادم .

مستحب دي و دريدل تعظيماً د قادم لپاره څوک چې د بهر نه راشي .

دا رنګې محيط د برهاني جلد ۵ صفحه ۲۷۹ کې فرمايي :

ان قدم يد نفسه لغيره فهو مكروه لانه من فعل الفساق .

که چا دا خپل لاس واخيست په زور يې بل ته مخامخ کړو چې ښکل يې کړه ور جوړه يې کړو نو مکروه دي ځکه دا له عمل د فساقو نه ده .

Scanned by CamScanner

وان قبل يد غيره او قبل يد عالم او سلطان عادل لعلمه وعدله لا بأس به .
درانګې حاشية الطحطاوي على المراقي جلد ۲ صفحه ۳۱۱ کې فرمايي :
وسنة ان تكون بكلتا يديه بغير حائل .
سنت دا دی چې سترې مشي په دواړو لاسونو وشي بغير د حائل نه .
وعند اللقاء بعد السلام ان يأخذ الابهام .
په وخت د لقاء کې لاس چې دې ورکړل وروسته له سلام نه وبه نيسي ابهامه ګوته .
فان فيه عرق تتشعب منه المحبة .
په دې ځای کې یو رګ دي چې دې رګ ته دې زور ورکړو محبت زياتيږي .
د امام ابو حنيفه رحمه الله نه څه اقوال منقول شوي دي په کراهيت د تقبيل باندې هغه حمل دي کړل په شهواتو باندې د اکرام لپاره په هغې نه دي حمل .
الاختيار للتعليل المختار جلد ۱ صفحه ۴۸ کې فرمايي :
ولا بأس بالمصافحة ولا بأس بتقبيل يد العالم والسلطان العادل .
تبيين الحقائق شرح د كنز الدقائق جلد ۱۶ صفحه ۴۰۰ کې ليکي په دې کې وايي چې چا معانقې ته مکروه ويلي لکه امام صاحب نه منقوله ده نو دا :
ماكان على وجه الشهوة . مراد ده .
اما على وجه البر والكرامة فجائز ورخص الشيخ الامام شمس الأئمة السرخسي وبعض المتأخرين تقبيل يد العالم او المتورع على سبيل التبرك وقبل ابو بكر بين عيني النبي صلى الله عليه وسلم بعد ما قبض . وقال سفيان الثوري تقبيل يد العالم او يد السلطان العادل سنة .
دې ته يې سنت وويل په دغه وخت کې عبد الله بن المبارک ورپاځيده .
فقبل رأسه . سريې ورته بنکل کړو .
وما يفعله الجهال من تقبيل يد نفسه اذا لقي الغير فهو مكروه فلا رخصة فيه .
لکه مخکې تير شول .

Scanned by CamScanner

دارنګې العناية شرح هداية جلد ۱۴ صفحه ۲۷۱ کې ليکلي دي :

المکروه من المعانقة ما کان على وجه الشهوة وعبر عنه المصنف رَحِمَهُ اللّٰهُ بقوله في ازار واحد فانه سبب يفضي اليها فاما على وجه البر والکرامة اذا کان عليه قميص او جبة فلا بأس به وعن سفيان تقبيل يد العالم سنة .

دارنګې درر الحکام شرح غرر الاحکام جلد ۳ صفحه ۴۹۹ کې ليکلي :

رخص الشيخ الامام شمس الأئمة السرخسي وبعض المتاخرين تقبيل يد العالم المتورع على سبيل التبرك .

دارنګې بحر الرائق شرح کنزالدقائق جلد ۲۲ صفحه ۱۶۶،۱۴۵، کې ليکلي دي کې هم همغه مضمون ذکر کوي د سفيان صاحب قول را اخلي :

تقبيل اليد العالم او السلطان العادل سنة .

دارنګې مجمع الانهر في شرح ملتقى الابحر جلد ۸ صفحه ۱۷۵ کې ليکلي دي د عبارت هم د ماسبق په شان دي تحفة الملوک جلد ۱ صفحه ۲۳۴ کې ليکلي :

ويکره تقبيل الرجل فم الرجل ومعانقته ولا بأس بالمصافحة وقيل لا بأس بهما ايضاً اذا قصد المبرة والاکرام ولا بأس بتقبيل يد العالم والسلطان العادل .

تر دې ځای په تقبيل باندې د احنافو دلائل وه .

دويم فقه د امام مالک صاحب :

شرح مختصر خليل جلد ۵ صفحه ۴۶۱ کې ليکلي :

وبقي عليه تقبيل الميت وهو جائز وقد فعله ابوبکر بالنبي صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ والنبي صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بعثمان بن مظعون .

دا روايت مخکې تير شوې ، دارنګې الفواکه الدواني على رسالة ابن ابي زيد القيرواني جلد ۸ صفحه ۳۰۱ کې ليکي :

وانما کره مالک تقبيل اليد . تقبيل د لاس د غير امام مالک مکروه ګڼلې .

Scanned by CamScanner

یا فتح الباري کې د ابن بطال مالکي قول دي هغه وايي چې د امام مالک رَحِمَهُ اللهُ قول حمل دي په شهواتو باندې هر چې په نیت د تحیه او اکرام باندې وي بیا جائز دي هغه مالکي دي د مو الکو مجتهد دي فقیه دي د خپل امام په قول بنه پو هیږي .

دارنګې حاشیة العدوي علی شرح کفایة الطالب الرباني جلد ۸ صفحه ۲۰۱ کې مذکور دي؛

قال ابن بطال انما یکره تقبیل ید الظلمة والجبابرة .

امام مالک چې مکروه ګڼلې د ظالمانو جابرو و لاس ښکلول یې مکروه ګڼلې .

واما ید الاب والرجل الصالح ومن ترجی برکته فجائز .د پلار او د رجل صالح او هر هغه څوک چې هغه نه د برکت امید کیږي لاس ښکلول یې جائز دي .

دریم فقه د امام شافعي رَحِمَهُ اللهُ :

شرح البهجة الوردیة جلد ۱۴ صفحه ۲۰۲ :

مسئلة یسن تقبیل ید العالم او الصالح او الشریف او الزاهد کما فعلته الصحابة مع رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ویکره ذلك لغني ونحوه ویستحب القیام لأهل الفضل اکراما لا ریاء واعظاما ای تفخیماً .

د عالم ، شریف ، زاهد او صالح لاس ښکلول مسنون دي صحابه وو د رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سره دا عمل کړې وه مالدار غني بیا مکروه دي بنه خلک چې راشي مجلس ته قیام ورته مستحب دي د ریاء لپاره جائز نه دي .

دارنګې روضة الطالبین وعمدة المفتین جلد ۲ صفحه ۴۵۷ کې لیکلي :

قلت المختار ان تقبیل ید غیره ان کان لزهده وصلاحه او علمه او شرفه وصیانته ونحو ذلك من الامور الدینیة فهو مستحب وان کان لغناه ودنیاه وشوکته ووجاهته عند اهل الدنیا ونحو ذلك فمکروه .

دارنګې اعانة الطالبین جلد ۳ صفحه ۳۰۵ کې مذکور دي :

ویسن تقبیل ید الحي لصلاح او نحوه من الامور الدینیة کعلم وزهد ویکره ذلك لغني او

Scanned by CamScanner

نحوه من الامور الدنيوية كشوكة ووجاهة ويسن القيام لاهل الفضل اكراماً لا رياء وتفخيماً.
اهل فضل ته اكراماً قيام مسنون دي .

دارنګې حواشي الشرواني جلد ۷ صفحه ۲۰۸ کې مذکور دي :

ولا بأس بتقبيل وجه الميت الصالح ويسن تقبيل يد الحي الصالح ونحوه من الامور الدينية كعلم وشرف وزهد ويكره ذلك لغناه او نحوه من الامور الدنيوية كشوكته ووجاهته عند اهل الدنيا ويكره حق الظهر .

دارنګې المجموع شرح د مهذب جلد ۴ صفحه ۴۳۶ کې ليکلي :

يستحب تقبيل يد الرجل الصالح والزاهد والعالم ونحوهم من اهل الاخرة واما تقبيل يده لغناه ودنياه وشوكته ووجاهته عند اهل الدنيا بالدنيا ونحو ذلك فمكروه شديد الكراهة .

دارنګې اسنى المطالب جلد ۱۴ صفحه ۲۹۸ کې ليکلي دي :

قد تقرر انه يسن تقبيل يد الصالح بل ورجله .

ثابته ده چې د صالح لاس ښکلول مسنون دي بلکې ورجله خپې ښکلول يې هم جائز او مسنون دي .

دارنګې تحفة المحتاج في شرح المنهاج جلد ۲۹ صفحه ۲۹۱ کې ليکلي :

ويسن تقبيل يد الحي الصالح ونحوه من الامور الدينية كعلم وشرف وزهد ويكره ذلك لغناه او نحوه من الامور الدنيوية كشوكته ووجاهته عند اهل الدنيا .

د شوافعو حوالې په دغه مسئله ډيرې زياتې دي د زيات طوالت له وجې مې په دې اکتفاء وکړه .

څلورم فقه د امام احمد بن حنبل رَحِمَهُ اللهُ :

الاقناع جلد ۲ صفحه ۷۱ :

ويسن تقبيل يد الحي الصالح لصلاحه ونحوه من الامور الدينية كعلم وزهد ويكره ذلك لغني أو نحوه من الامور الدنيوية كشوكة ووجاهة ويسن القيام لاهل الفضل اكراماً لا رياءً وتفخيماً

Scanned by CamScanner

جائز او مسنون دي د بنه سړي لاس ښکلول د امور ديني له وجهې نه لکه علم او زهد او مکروه دي لاس ښکلول د غني او يا په مثل د غني له وجې د امورو دنيويه نه لکه شوکت او جاه او سنت دي قيام لپاره د اهل فضل اکراماً لا رياءً وتفخيماً .

دارنګې د کويت موسوعة الفقهية الكويتية من وزارة الاوقاف والشئون الاسلامية بالكويت جلد ۲ صفحه ۴۶۴۸ کې ليکلي :

يجوز تقبيل يد العالم الورع والسلطان العادل وتقبيل يد الوالدين ايضاً والاستاذ وكل ما يستحق التعظيم والاكرام كما يجوز تقبيل رأس والجبهة وما بين العينين ولكن كل ذلك اذا كان على وجه المبرة والاكرام او الشفقة عند اللقاء والوداع وتديناً واحتراماً مع امن الشهوة.

دارنګې فتاوى شبكة الاسلامية جلد ۱۰۹ صفحه ۱۵۳ رقم د فتوى دي ۴۳۷۶۰ عنوان د فتوى حكم تقبيل يد الوالدين تاريخ د فتوى دى ٦ د ذالحجې ۱۴۲۴ :

سوال : تقبيل يد الاب والام هل هو من السنة .

الفتوى : الحمد لله والصلاة والسلام على رسول الله وعلى آله وصحبه أما بعد !

فقد سبقة الاجابة على حكم تقبيل اليد على العموم في الفتوى رقم : ۳۵۷۶۶، کې وايي مونږ دا فتوى ذکر کړي ده .

اما بخصوص الوالدين فقد صاحب تبيين الحقائق عند قول زيلعي تقبيل يد العالم او السلطان العادل سنة قلت كذلك يجوز تقبيل يد الوالدين .

دارنګې فتح الباري د ابن حجر جلد ۵ صفحه ۲۷۳ کې ليکلي : عجيبه استدلال کوي :

استنبط بعضهم من مشروعية تقبيل الاركان جواز تقبيل كل من يستحق التعظيم من آدمي وغيره .

هر کله چې حجر اسود او رکن يماني ددې تقبيل په احاديثو ثابت شو او جائز شو نو معلومه شوه چې روا ده تقبيل د هر هغه شي چې هغه مستحق د تعظيم وي آدمي وي که غير وي له آدمي نه .

Scanned by CamScanner

فأما تقبيل يد الآدمي فيأتي في كتاب الادب حواله ورکوي .

اما غيره فنقل عن امام احمد انه سئل عن تقبيل منبر النبي صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وتقبيل قبره

صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ . چا د امام احمد نه تپوس وکړ چې مدینه منوره کې د نبي عَلَيْهِ السَّلَامُ ممبر ښکلول او یا د رسول الله صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ روضه ښکلول څنګه دي .

فلم یر به بأس . امام احمد رَحِمَهُ اللّٰهُ ورته وویل دا باک نه کوي .

واستبعد بعض اتباعه صحة ذلك .

ددې بعضې تابعدارانو نسبت ددې قول امام احمد رَحِمَهُ اللّٰهُ ته بعید ګڼلي دي چې په بعضې تابعدارانو کې اشاره ابن تیمیه او ابن قیم ته ده چې فروعو کې دده مقلدین دي او داسې رای ته شرک وایي .

ونقل عن ابن ابي الصيف اليماني احد علماء مكة من الشافعية جواز تقبيل المصحف

واجزاء الحديث وقبور الصالحين .

هغوي دا فتوی ورکړې ده د شوافعو نه چې قرآن کریم ښکلول د احادیثو کتابونه ښکلول او قبرونه د صالحانو ښکلول باک نه لري .

بهر حال د قبر ښکلولو متعلق د نبي عَلَيْهِ السَّلَامُ ممبر او روضه مبارکه خصوصیات دي او دې نه غیر عام قبرونه بعضې فقهاو مکروه ګڼي بعضې لابأس ګڼې نو دا به په حق د عوامو کې فتوی نه ورکوي او نه به عوامو ته دا وایي چې قبر ښکلول جائز دي .

که استفتاء وشي نو ورته وایي چې دې شیانو نه ځان ساته ځکه سدِ باب په کار دي عوام هسې نه چې د کاڼي ښکل کړي او د هغې سره یې بیماري ښه شي دا مؤثرِ حقیقي ګڼي او ذات اللّٰه یې له یاده وځي او دا کرامت دده نه ګڼي او دې مؤثرِ حقیقي ګڼي .

او که یو عالم سړي چې هغه قبر او مافي القبر پېلولې شي او هغه تاثیر د خالق حقیقتاً د مؤثرِ مجازي نه پېلولې شي که هغه بیا تقبیل د قبر کوي نو شرک نه دي .

شیخ حسن جان صاحب رَحِمَهُ اللّٰهُ نه بار بار دا خبره طالبانو اوریدلې او په کیسټو کې موجود ده چې زه کله بخارئ کې د امام بخاري قبر ته لاړمه ما یې شناختې ښکل کړې نو داد

For More Books Click On Ghulam Safdar Muhammadi Saifi

تېر بنکلول دي کنه نو چې د امام بخاري شناختې د محبت نه بنکلوي نو د نبي اکرم ﷺ د روضې بنکلول ځنګه ناجائز شو یا د صحابي یا بل ولي ځنګه ناجائزه شول.

خو شیخ حسن جان صاحب رَحِمَهُ اللهُ عالم وه او عالم مؤثرِ حقیقي د مجازي نه بیلولې شي دا په نیت د محبت او اظهار محبت سره شوې نو بیا د غه فتوی د شوافعو دې باره کې ده چې تېر د صالحینو لابأس به دي تقبیل د هغې نو چا چې د جواز فتوی کړې په حق د خواصو کې او چا چې مکروه ویلې په حق د عوامو کې عوامو ته دې د دې فتوی ور نه کړې شي.

دارنګې تحفة الاحوذي جلد ۷ صفحه ۳۹ کې مذکور دي د امام نووي رَحِمَهُ اللهُ قول نقلوي:

تقبيل يد الرجل لزهده وصلاحه او علمه او شرفه او صيانته او نحو ذلك من الامور الدينية لايكره بل يستحب فان كان لغناه او شوكته او جاهه عند اهل الدنيا فمكروه شديد الكراهية.

دا مسئله د تقبیل وه چې د مختلفو کتابو حوالو سره او نصوصو سره ذکر کړه او مجموعه د ټولو داده چې دا امرِ جائز دي که د چا زړه یې مني ودې کړي که نه وي امرِ لازم نه دي چې خامخا دې تقبیل وشي او یا دا چې چا تقبیل ونه کړو هغه نه سړي خفه شي چې ولې دې ونه کړو دا هم صحیح نه ده.

او بعضې وخت داسې هم وي چې یو کس تقبیل نه کول په نیت د کبر باندې کوي او یا تقبیل نه کول علامه د پنجپیریانو وګرځیږي هغه مجلس د دوي نه وي چې دې راشي نو ته پرې پوهیږي چې دا سړي نور هم ګډوډ ده.

هغه جدا خبره ده چې بعضې کار د غلطو خلکو علامه شي بیا د هغې خلکو خلاف په کار دي زمونږ د بارې د حضرت صاحب شیخ مولانا محمد هاشم سمنګاني صاحب زمونږ شیخ به ویل چې هغه د تقبیل الید سخت مخالف وه یو مرید به یې هم د لاس بنکلولو ته نه پرېښوده چې چا به بنکل کړو وایي ده به وویل چې دومره زور راکوي لکه چې زما لاس کې څوک ستنې منډي وایي بیا په کندوز کې پنجپیریان پیدا شول هغه وخت کې او هغوي دې عمل ته شرک وویل نو بیا به یې مخالفت نه کوه د تقبیل الید.

مسئله د تقبيل اليدين والرجلين ختمه شوه.

بعون الملك الوهاب

Scanned by CamScanner